

Rapport met conclusies & aanbevelingen

Van het project 'Actualisatie wijkgericht werken, bewonersparticipatie en overheidsparticipatie'

Participeren: Doen en leren!

Een woord vooraf

De participatiemaatschappij houdt de gemoederen aardig bezig. In het hele land zien we steeds omvangrijkere bewonersinitiatieven ontstaan. Sommige mensen noemen het echter oude wijn in nieuwe zakken. Inwoners initiëren immers al sinds jaar en dag initiatieven om hun wijk mooier en leefbaarder te maken. Anderen vinden het een nieuwe modegril en denken dat het wel weer over waait. Door sommige wordt beweerd dat het doorgestoken kaart is; een middel om overheidstaken uit handen te geven; een verkapte bezuinigingsmaatregel dus.

Laten we zeggen dat participatie zich lastig beet laat pakken. Het is een ontwikkeling, een stroming, die van onderop uit de samenleving in beweging komt. In de huidige tijd willen inwoners graag meedenken, meebeslissen én meedoen. Soms omdat ze het zelf beter kunnen. Soms omdat ze vinden dat door dingen samen te doen, hun wijk of buurt leuker wordt.

Dit vraagt om een andere manier van samenwerken, een andere benadering. Uitnodigend en flexibel. We moeten durven loslaten en vertrouwen hebben in de kennis en kunde van onze inwoners. Zwemmen tegen de stroom in is nooit een goed idee. Het lijkt er dus niet op dat we hierin een keuze hebben. Maar we hebben wél de keuze met welke ambities we bewonersinitiatieven tegemoet treden; binnen welke kaders we het samenspel van participatie willen spelen; en hoeveel tijd en middelen we hierin investeren.

Voorop staat dat deze nieuwe manier van samenwerken niet minder tijd kost. En wat het oplevert? Dat is niet uit te drukken in geld of tijdswinst op de langere termijn. Het gaat namelijk veel verder dan dat. De winst zit hem in het welzijn en welbehagen van de inwoners. Het grootste goed dat we samen kunnen nastreven.

Manon Veroude (adviseur bestuur / kabinet) in coproductie met Otto Recourt (beleidsmedewerker SSB) en Eddy de Seranno (samenwerkingsdeskundige) met belangrijke input vanuit de wijken.

<p>Versie 26 september 2017, Ter behandeling in de gemeenteraad van 23 oktober 2017 Dit stuk is in concept voorgelegd aan alle wijkteams en betrokkenen. Opmerkingen zijn (waar relevant) verwerkt en beantwoord in bijgaande antwoordnota (bijlage 6).</p>

Inhoudsopgave

1. Inleiding	4
2. Conclusies	
2.1 Een overzicht	7
2.2 Wijkgericht werken	8
2.3 Participatie	
2.3.1 Bewonersparticipatie	11
2.3.2 Overheidsparticipatie	12
3. Aanbevelingen	
3.1 Opstellen sociale netwerkkaart	15
3.2 Pilot wijkteams beheren eigen budget	16
3.3 Stappenplan verbetering informatiestroom	17
3.4 Leeratelier wijkteam nieuwe stijl	18
3.5 Pilot 'Right to Challenge': Groenonderhoud Zuid	19
3.6 Concreet tot een 'Participatiecode'	20
3.7 Borging	23
3.8 Ruimte	24
Bijlagen:	
Bijlage 1: Van de notitie "Burgerparticipatie en Wijkgericht werken" (2013) naar de notitie "Participeren: doen en leren" (2017)	25
Bijlage 2: Uitwerking pilots, experimenten en leerateliers	27
Bijlage 3: Overzicht bemensing project	49
Bijlage 4: Visiedocument 'Verbinden- Stimuleren- Inspireren. Middelburgers, goed geïnformeerd' van Herco Beekman	50
Bijlage 5: Artikel PZC, 12 mei 2017: 'Zeeland laat miljoenen liggen'	62
Bijlage 6: Reacties van de wijkteams met antwoordnota	66

1. Inleiding

Participatie leeft. Niet alleen binnen onze gemeente, ook elders in het land. Participatie is een zoektocht en zal dat de komende jaren nog blijven. Het is (en blijft) maatwerk, waarbij initiatiefnemers en gemeente samen zoeken naar mogelijkheden.

In Middelburg is al een aantal mooie initiatieven in de wijken tot stand kunnen komen door een goede samenwerking tussen verschillende spelers. Denk bijvoorbeeld aan Speelhof Hoogerzael in de Griffioen, Bomenwijk de Griffioen, 't Ommetje in 't Zand - Stromenwijk, het Sprencpark in Klarenbeek, de buurthulp in Sint Laurens en de cursus geweldloze communicatie in de wijk Dauwendaele.

Veel dingen gaan goed, maar steeds blijkt weer dat inwoners, college van B&W, raadsleden en ambtenaren zoeken naar hun 'nieuwe' rol en de kaders waarbinnen het samenspel van participatie gespeeld kan worden. Een boeiend proces, dat de afgelopen maanden nader onder de loep genomen is.

Proces

Het proces zelf was minstens zo belangrijk als de eindresultaten. Diverse leden van de wijkteams, medewerkers van SWM en de gemeente Middelburg zijn samen de verkenning van het 'nieuwe' samenwerken aangegaan. Van januari tot eind mei, kwamen zij regelmatig bij elkaar en waren er diverse brede samenkomsten, waarbij informatie gedeeld werd en kruisbestuivingen konden ontstaan. Betrokkenen hebben elkaar en elkaars organisatie niet alleen beter leren kennen. Ze vulden elkaar uitstekend aan, nieuwe verbindingen zijn gelegd en er is meer begrip voor elkaars rol en positie gekomen. En als eindresultaat is een aantal concrete verbeterpunten naar voren gekomen en ligt er een voorstel voor een aantal pilots, experimenten en leerateliers. Ook zijn er nieuwe inzichten op het gebied van wijkgericht werken, bewonersparticipatie en overheidsparticipatie.

Bijeenkomsten voor alle betrokkenen

Op 22 februari van dit jaar was er een inspiratieavond voor de raad, wijkteams, medewerkers van SWM en de gemeente. Een aantal goede voorbeelden uit binnen- en buitenland passeerden daar de revue. Onder andere de aanpak van de gemeente Deventer in Voorstad-Oost, dat zij zelf samenvatten als Ritselmanagement (geez.nu).

Op 20 september jl. sprak Rien Fraanje, secretaris-directeur van de Raad voor het openbaar bestuur over de noodzaak van een netwerkgerichte sturing. Op deze avond werd ook de eerste basis gelegd voor een 'participatiecode', een set van spelregels die ons handvatten biedt bij het nieuwe samenwerken. De basis hiervoor vindt u terug in hoofdstuk 3.6.

Aanleiding

In de gemeente Middelburg zijn elf wijken, met ieder een eigen identiteit. Al deze wijken hebben een eigen wijkteam, dorpsvereniging of bewonersvereniging. Voor het gemak gebruiken we verder de term wijkteam in dit rapport. De relatie tussen de gemeente en de wijkteams is in de loop van de jaren steeds intensiever geworden. In de notitie Burgerparticipatie en Wijkgericht werken, toen al aangeduid als een organisch document, staan het doel en de rol van de wijkteams omschreven. Maar deze rol is aan het veranderen. Daarom is in 2016 vanuit de wijkteams de vraag gekomen: Wat is onze rol en positie nu eigenlijk?

Een goede vraag, waarop niet gelijk een eenduidig antwoord gegeven kon worden. Alle wijkteams hebben immers een eigen identiteit en een eigen idee daarover. Als gemeente hebben we gemeend deze vraag niet voor de wijkteams te beantwoorden. De wijkteams zijn daarom zelf met deze vraag aan de slag gegaan. Duidelijk werd dat de rol van de wijkteams verschuift van platform naar intermediair.

Herijking

Hieruit concludeerden we dat we zijn aanbeland bij een moment van herijking.

- Wat betekent deze nieuwe rol voor de uitgangspunten omschreven in de notitie Burgerparticipatie en Wijkgericht werken?
- Wat is de link met Civil Society, waar de raad op 20 januari 2014 de kaders voor vast heeft gesteld?
- En wat is de relatie met het thema overheidsparticipatie, waaronder de Right to Challenge (RtC)? Ook een onderwerp wat leeft binnen de gemeente(raad).

Omdat het één nadrukkelijk niet los gezien kan worden van het ander, is besloten om een project te starten, waarbij diverse thema's integraal zijn uitgewerkt. De uitgangspunten van de welzijnsvisie zijn hierin meegenomen als bovenliggend kader.

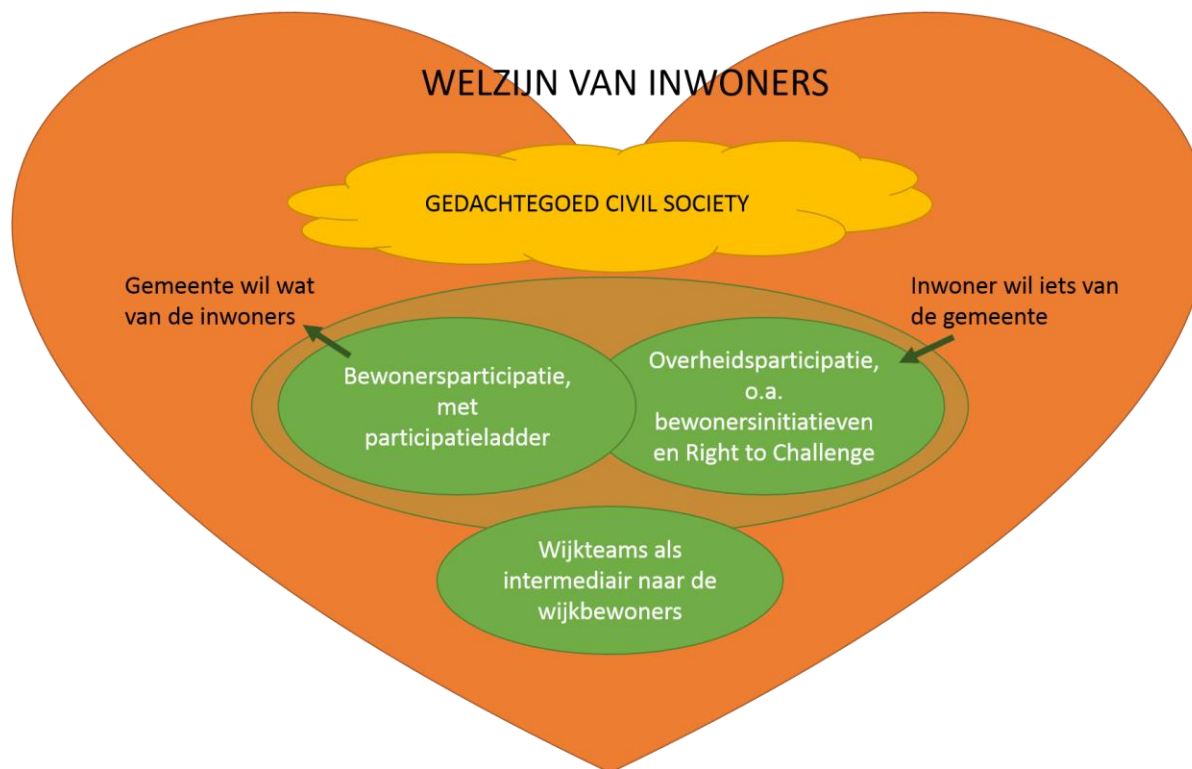
Verder hebben we verbinding gelegd met diverse ontwikkelingen zoals de heroriëntatie gemeentelijke taken (HGT), de nieuwe Omgevingswet en enkele ontwikkelingstrajecten binnen de gemeentelijke organisatie zoals 'samen op zoek naar de Ja' en trainingen voor medewerkers (Factor C en de participatieve dialoog- en werkvormen).

Project

Vanuit de vraag 'Wat is de rol van de wijkteams?' zijn diverse vervolgvragen boven gekomen. Deze hebben we geclusterd in de volgende deelprojecten binnen het thema Wijkgericht werken, te weten:

- A) Wat is de rol van de wijkteams?
- B) Wat is de ruimte (ook in budgettaire zin) van de wijkteams?
- C) Hoe loopt de informatiestroom tussen: wijk <-> wijkteam <-> gemeente?
- D) Op welke manier kunnen wijkteams ondersteund worden bij het uitvoeren van hun werkzaamheden?

Deze vier vragen zijn opgepakt door vier deelprojecten, waar wijkteams, SWM en gemeente aan deelnamen.

Raad van Inspiratie

In plaats van een klassieke stuurgroep en een klankbordgroep hebben we gewerkt met een Raad van Inspiratie. Een club van 'out of the box' denkers, die vanuit verschillende perspectieven mee kon denken, op interactieve wijze over zowel het proces als de inhoud. Zij dachten na over de nabije toekomst, maar durfden ook verder te dromen. Hierdoor konden inspirerende ideeën geboren worden. Van te voren hebben we gezegd: deze raad moet organisch zijn. Mocht tijdens het proces blijken dat er een andere invalshoek nodig is, dan voegen we een persoon uit die hoek toe. Het mooie was dat al tijdens de eerste bijeenkomst van de Raad van Inspiratie het verzoek kwam om iemand vanuit de culturele hoek mee te laten denken, om creativiteit in het denkproces te bevorderen. Dat is gelukt! Voor een overzicht van projectleden en leden van de raad van inspiratie zie bijlage 3.

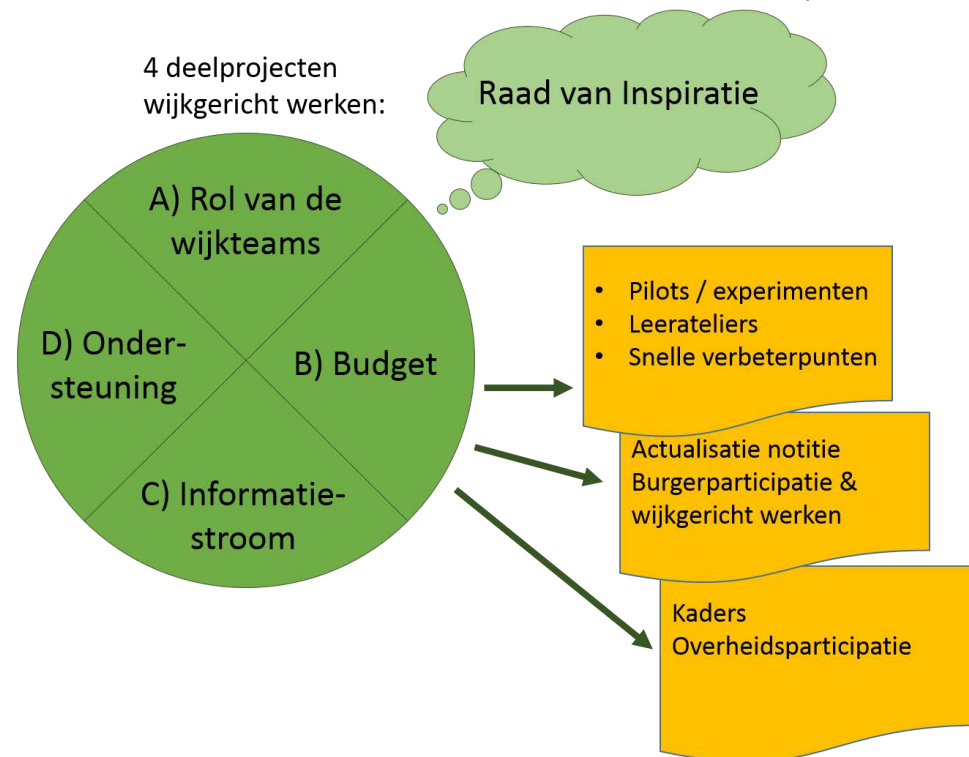
Eindproducten

De samenwerking tussen gemeente, wijkteam en wijk is een organisch proces en zal aan verandering onderhevig blijven. Doen, leren, evalueren en evolueren is het devies. Daarom is in dit proces gestuurd op de volgende producten, te weten:

- Snelle verbeterpunten
- Proeftuinen nieuwe vormen van samenwerking (pilots en experimenten)
- Leerateliers
- Herijking notitie 'Burgerparticipatie en wijkgericht werken' (2013)
- Kaders thema Overheidsparticipatie (waaronder de RtC)

Dat een aantal ontwikkelingen in participatieland gedurende de voorbije jaren wel héél erg snel zijn gegaan, wordt ook weerspiegeld in de geheel nieuwe opbouw van deze nieuwe notitie over dit onderwerp. Toch zijn alle thema's die in de notitie van 2013 werden aangesneden, ook terug te vinden in deze herijking anno 2017, weliswaar - gezien de veranderde context in onze samenleving en dus ook in de wijken - soms met een frisse nieuwe invulling of leidend tot een onbevangen en verrassende aanpak.

In bijlage 1 vindt u een overzicht van de thema's uit de notitie "Burgerparticipatie en Wijkgericht werken" (2013), en de verwijzing naar de overeenkomstige hoofdstukken in de actuele notitie "Participeren: doen en leren".

2. Conclusies

2.1 Een overzicht

Participatie is een ontwikkeling, een stroming, die van onderop uit de samenleving in beweging komt en participatie is van ons allemaal. Inwoners, wijkteams, medewerkers SWM, andere (maatschappelijke) organisaties, medewerkers van de gemeente, het college van B&W en raadsleden. Allemaal zoeken we naar een nieuwe invulling van rollen, taken en verantwoordelijkheden. Antwoorden zijn er niet van de een op de andere dag. Het is een zoektocht, een blijvend proces van doen en leren. Tijdens dit traject is vooral gekeken naar de veranderingen voor wijkteams, SWM en gemeente. Uit het proces is een aantal waardevolle conclusies naar boven gekomen, die als volgt samen te vatten zijn in het volgende plaatje:

2.2 Wijkgericht werken

In de gemeente Middelburg zijn elf wijken, met ieder een eigen identiteit. Al deze wijken hebben een eigen wijkteam, dorpsvereniging of bewonersvereniging. Voor het gemak noemen we deze organen wijkteams. De samenwerking tussen de gemeente en inwoners is al lange tijd onderhevig aan veranderingen. Ook de komende aanpassing zal niet de laatste zijn. Het blijft een zoektocht naar een goede verdeling van taken en verantwoordelijkheden, waarbij het welzijn van de inwoners van Middelburg voorop staat.

Waar zijn we tevreden over?

In 2013 is een nieuwe aanpak op wijkgericht werken opgesteld. Sinds die tijd heeft de gemeente een verbeteringslag gemaakt. Tijdens dit proces bleek dat wijkteams erg tevreden zijn over een aantal zaken, te weten:

- Wijkteams worden veel vaker aan de voorkant betrokken bij plannen;
- Het contact tussen wijkmanagers en de wijkteams loopt naar alle tevredenheid. De wijkmanager is vaak het eerste aanspreekpunt voor het wijkteam. Zij zijn de verbindende factor tussen het wijkteam en de gemeente;
- Wijkwethouders worden als pluspunt ervaren. Iedere wijk heeft zijn 'eigen' betrokken bestuurder die o.a. aanwezig is bij wijktafels (= wijkbijeenkomst), wijkshows en festiviteiten in de wijk;
- Het kwartaaloverleg tussen alle afdelingshoofden en wijkteamvoorzitters is een ander pluspunt. Wijkteams worden op deze manier uit eerste hand meegenomen in ontwikkelingen, men leert elkaar kennen, krijgt begrip voor elkaars positie en men weet elkaar sneller te vinden, bijvoorbeeld in geval van calamiteiten of klachten. Wel is dit overleg toe aan een andere vorm, die past binnen de huidige ontwikkelingen.

Verbeterpunten

Veel gaat al goed, maar er zijn nog steeds verbeteringen mogelijk:

- Betere informatiestroom vanuit de gemeente richting de wijkteams, al dan niet via de wijkmanager, ook om de wijkteams in hun nieuwe rol te ondersteunen (verbeterpunt -> afdeling communicatie);
- Integraal samenwerking tussen de verschillende afdelingen van de gemeente (verbeterpunt -> concern breed);
- Betere afhandeling en terugkoppeling van klachten in de openbare ruimte (terugkerend verbeterpunt -> project 'Visie op dienstverlening');
- Taken, rollen en verantwoordelijkheden SWM en gemeente beter communiceren. Veel wijkteamleden wisten niet dat zij terecht kunnen bij SWM voor ondersteuning. Deze opheldering is in ieder geval al tijdens het proces ontstaan. Tip voor SWM en gemeente om communicatie te verbeteren op dit vlak;
- Opzet van de wijktafels vernieuwen voor een betere interactie met wijk en het aanspreken van andere doelgroepen (voorzien in leeratelier 'Wijkteams nieuwe stijl');
- Voor financiën wordt nu vaak enkel een beroep gedaan op gemeentelijke budgetten terwijl er een scala van aanvullende financieringsmogelijkheden is. Het ontbreekt wijkteams nu vaak aan kennis en capaciteit om deze aan te boren (voorzien in leeratelier 'Wijkteams nieuwe stijl');
- Daarnaast is het nu niet inzichtelijk welke 'potjes' er bij de gemeente zijn waar inwoners aanspraak op kunnen maken om initiatieven in hun wijk te ontplooien (verbeterpunt -> concern breed);
- Bijna alle wijkteams hebben aangegeven op zoek te zijn naar mogelijkheden om nieuwe (en jongere) vrijwilligers aan te trekken. Het vinden en behouden van vrijwilligers is een knelpunt. Sommige wijkteams worden bestuurd door een kleine club mensen, waardoor de belasting voor hen soms erg hoog is. (voorzien in pilot 'Sociale netwerkkaart', verbetering informatiestroom en leeratelier 'Wijkteams nieuwe stijl')

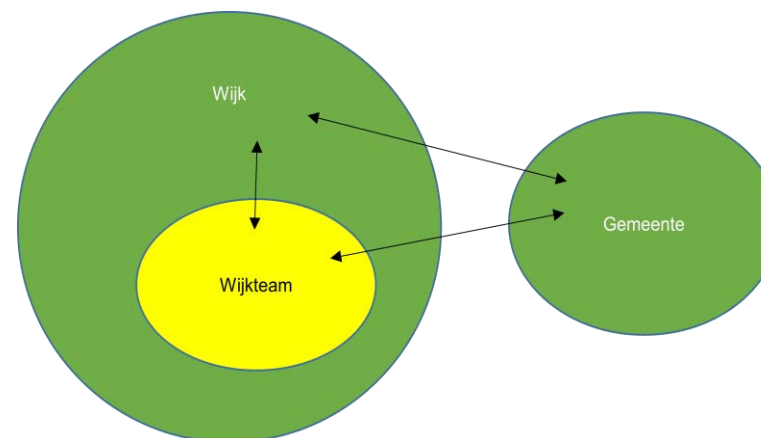

Nieuwe rol

Uit de gesprekken met de wijkteams is naar voren gekomen dat de rol van de wijkteams verschuift van gespreks- en discussieforum naar een intermediaire rol tussen de gemeente en de wijk. Tijdens de bijeenkomsten van wijkteamleden is dit op verschillende manieren benoemd. Het wijkteam is de spreekbuis tussen bewoners en gemeente, een doorgeefluik, een schakel, de smeeroelie of de toegang naar de gemeente.

In veel gevallen zal dit inderdaad de rol van het wijkteam kunnen zijn. Het wijkteam onderhoudt veel contacten, het investeert in netwerken, het wijkteam fungeert als de “ogen en oren” van de wijk. Helpend voor het uitvoeren van deze rol is, wanneer de samenstelling van het wijkteam zo veel mogelijk een afspiegeling vormt van de bevolkingssamenstelling in de wijk. Maar het wijkteam kan deze rol niet altijd vervullen. Bewonersgroepen zijn zeer divers. Er zijn mensen die graag in een vaste bewonersgroep meedenken over projecten en beleid. Anderen werken liever in kleine groepjes om concrete initiatieven te ontplooiën. En weer andere bewoners willen het liefst zelf iets doen of met hun naaste buren, zonder allerlei overleggen. Zij kunnen zich belemmerd voelen wanneer zij via het wijkteam met de gemeente moeten communiceren. Daarom communiceert de gemeente niet alleen met bestaande platforms, zoals het wijkteam, maar is ook rechtstreeks bereikbaar voor informele, incidentele of andersoortige netwerken. Daarvoor is maatwerk nodig. De communicatievorm moet passen bij de initiatiefnemers.

Het wijkteam zal dus niet in alle gevallen rechtstreeks met de gemeente communiceren, maar het wijkteam is wel het punt waar alle informatie uit de wijk samen komt. Dus ook wanneer zij niet actief is betrokken, wordt het wijkteam door de gemeente en eventuele andere partijen geïnformeerd over de ontwikkelingen. Voor een goede samenwerking is transparantie over ideeën en activiteiten over en weer erg belangrijk. De communiceren verloopt vanuit een positieve basishouding. We werken tenslotte allemaal aan een mooie stad.

Ruimte voor diversiteit

Het is belangrijk om vast te stellen dat er een grote diversiteit is tussen de wijken, kernen en wijkteams. Sommige wijkteams lopen voorop of hebben grotere ambities dan anderen. Dit is geen probleem. Het moet voor ieder wijkteam mogelijk zijn om binnen de eigen ambities te opereren. Dit is geen statische situatie. Wanneer wijkteams zich in de loop der tijd verder willen ontwikkelen of aanpassen, dan is daar ruimte voor.

Voorbeelden van deze diversiteit zijn het zelf opstellen van een wijkanalyse en wijkvisie, het organiseren van buurthulp, of de behoefte aan ruimere budgetten om onder eigen verantwoordelijkheid projecten uit te voeren.

Andere taken voor wijkteams die door wijkteamleden zijn genoemd zijn:

- bevorderen van de leefbaarheid, saamhorigheid of veiligheid;
- belangen behartigen;
- observeren / signaleren;
- oplossingen bedenken / mee ontwikkelen;
- netwerken koppelen.

Sociale netwerkkaart

Dit sluit aan bij diverse ontwikkelingen binnen het sociaal domein, waarbij het versterken van de eigen kracht, het zelfoplossend vermogen en het gebruik maken van netwerken belangrijke uitgangspunten zijn. In onze samenleving zijn veel verschillende spelers actief: bewoners (individueel en verenigd bijvoorbeeld in wijkteams); ondernemers; scholen; kerken; sportverenigingen; maatschappelijke organisaties; hulpdiensten; gemeente en andere overheden; etc.. Door meer verbindingen te leggen en 'hoofd, hart en handen' te verenigen, kunnen we samen bouwen aan een participatiesamenleving en de leefbaarheid in wijken vergroten. Het opzetten van 'Sociale netwerkkaarten' is daarom benoemd als speerpunt. Dit biedt meerdere kansen voor het wijkteam zelf: zichtbaarheid van het wijkteam in de wijk; nieuwe samenwerkingsvormen; en aanboren van nieuwe vrijwilligers (ook de 'unusual suspects'). Tot de opstelling van een dergelijke netwerkkaart heeft de gemeenteraad reeds besloten in het kader van de vaststelling van de welzijnsvisie eerder dit jaar.

Evolueren

In de beschrijving van de rol van de wijkteams is nu nog veel ruimte gelaten. Dit is deels omdat ruimte voor diversiteit belangrijk wordt gevonden. Daarnaast blijft de samenwerking tussen gemeente, wijk, wijkteam aan verandering onderhevig. En dat zal per wijk verschillend blijven. Als gemeente blijven we maatwerk leveren. In deze notitie stellen we een aantal pilots, experimenten en leerateliers voor. Wijkteams mogen hieraan deelnemen, maar dat hoeft niet. Willen ze dat alles bij het oude blijft of willen ze eerst bekijken hoe het andere wijkteams vergaat, dan staat hen dat vrij. De komende jaren zal verder lering getrokken worden over het verder concretiseren van de rol van de wijkteams.

2.3 Participatie

Participatie betekent actieve deelname. Voor het slagen en voortbestaan van onze democratie is het belangrijk dat zowel overheid als inwoners een actieve bijdrage leveren aan onze samenleving. Voor de overheid is dat natuurlijk haar officiële taak, voor inwoners is het een belangrijke mogelijkheid om invloed uit te oefenen op de wereld om hen heen. Bovendien zorgt de inbreng van inwoners ervoor dat het beleid van de overheid beter op de praktijk aansluit. De overheid en haar inwoners kunnen op twee manieren samenwerken: ¹

2.3.1 Bewonersparticipatie: burgers participeren in een initiatief van de overheid

Bewonersparticipatie is een manier van beleidsvoering waarbij inwoners, individueel of georganiseerd, direct of indirect de kans krijgen invloed uit te oefenen op de ontwikkeling, uitvoering en/of evaluatie van beleid in een gemeente. Het gaat om meepraten, meedenken en meebeslissen in het publieke domein.

Ook hierin heeft de gemeente de laatste jaren een verbetering gemaakt. Bewonersparticipatie heeft een vaste plek gekregen in het werkproces: bij de aanvang van een project of het maken van nieuw beleid denkt de gemeente we na over op welke manier zij inwoners betreft. Er wordt dan een keuze voor een of meerdere trede(n) van de participatieladder gemaakt. Daarnaast heeft de gemeente ingezet op bewustwording bij de medewerkers via het traject 'Op zoek naar de Ja'. Onderdeel daarvan was het trainen van medewerkers (Factor C en de participatieve dialoog- en werkvormen).

Verbeterpunten:

Hierdoor is al veel verbeterd, maar er is nog steeds een aantal verbeterpunten:

---

¹ www.participatiewijzer.nl

- Het gebeurt nog regelmatig dat wijkteams of adviesraden aan het einde van het traject nog snel een stuk toegestuurd krijgen met het verzoek binnen een aantal dagen te reageren;
- De ervaring leert dat de gemeente vaak, mede uit tijdgebrek, te weinig investeert in participatie. Participatie kost tijd, capaciteit en middelen;
- Veelal vervalt de gemeente in de klassieke aanpak, zoals klankbordgroepen en adviesraden, zodat de hoogste treden van de participatieladder (coproduceren en meebeslissen) nauwelijks bereikt worden;
- De participatieladder aan vervanging toe. Daarom is het voorstel om samen met een aantal betrokken inwoners en medewerkers, die vaak met deze ladder werken, te kijken naar een nieuwe vorm;
- Duidelijk is dat inwoners en andere organisaties behoefte hebben aan meer persoonlijk contact met medewerkers en bestuurders van de gemeente. 'Kom eens wat vaker uit het kantoor', was een veelgehoorde uitspraak. Vanuit de samenleving is behoefte aan een plek in de wijken, waar medewerkers van de gemeente kunnen werken, in gesprek gaan met inwoners, luisteren naar wat er speelt en toelichting geven op plannen. En in de meest ideale situatie kunnen zij op die plaatsen bouwstenen ophalen voor beleidsstukken. Door op die manier te werken, kan er een optimaal samenspel ontstaan tussen de gemeente en de inwoners, waarbij belanghebbenden in een vroeg stadium betrokken worden.

De gemeente leert nog steeds en dat gaat het beste door het gewoon te (blijven) doen! Zo is onlangs in het kader van de HGT een intensief participatietraject doorlopen met de Kunst & Cultuursector. De uitkomst is dat de gemeente samen met de Kunst & Cultuursector werkt aan een inspirerende visie. Ook voor de Herijking van de Kwaliteitsatlas bestaat het plan om dit op participatieve wijze vorm te geven. Hiervoor wordt binnenkort een nieuw voorstel gemaakt. Dit alles past binnen de ontwikkelingen van de Nieuwe Omgevingswet, waarbinnen participatie als speerpunt is aangemerkt.

2.3.2 Overheidsparticipatie: de overheid participeert in initiatieven van burgers

Bij overheidsparticipatie is sprake van een omgekeerde samenwerking: de overheid participeert in (bestaande) initiatieven van inwoners, geeft deze de ruimte en verbindt deze waar mogelijk met elkaar. Het gaat om inwoners die initiatief nemen in het publieke domein, maar waarbij de overheid een al dan niet faciliterende functie kan vervullen om verdere realisatie mogelijk te maken. In aandachtsgebieden (waar initiatieven afwezig zijn) speelt de overheid geen faciliterende, maar een activerende rol door bewoners te stimuleren zelf actief te zijn in het verbeteren van hun buurt of met ideeën te komen voor het verbeteren van de leefbaarheid van hun woonomgeving.

Nieuwe verhoudingen

De overheid en samenleving komen hiermee in een nieuwe verhouding tot elkaar te staan. Beide moeten toegroeien naar een nieuwe rol. Een belangrijke basis voor die nieuwe rol heeft de raad van de gemeente Middelburg gelegd door in 2014 het initiatiefvoorstel 'Kaderstelling Civil Society' vast te stellen. Hierin wordt gesproken over een 'kanteling' in de relatie van overheid en inwoner.

Een aantal belangrijke punten uit dit voorstel zijn:

- de civil society is een gegeven, dit leidt tot een andere rol van de gemeente;
- de gemeente moet de voorwaarden scheppen voor de opbouw van de civil society;
- de gemeente ondersteunt burgerinitiatieven en initiatieven van maatschappelijke organisaties;
- waar kan laat de gemeente 'los'.

Ook in de notitie 'Burgerparticipatie en Wijkgericht werken' (mei 2013) en het recentere ontwikkeltraject 'Op zoek naar de Ja', zijn aanzetten gegeven om met bewonersinitiatieven om te gaan. Dit zijn zowel organisatorische oplossingen, als aanbevelingen voor een andere verhouding en communicatie tussen de gemeente en de inwoners.

Ervaringen

De afgelopen jaren hebben we een aantal succesvolle bewonersinitiatieven gehad in Middelburg. Soms ging dat heel organisch en andere keren leverde dat wel eens wat spanningen op over en weer. Het zal de komende jaren een zoektocht blijven, waarbij inwoners, college van B&W, raadsleden en ambtenaren allemaal op zoek zijn naar hun 'nieuwe' rol en de kaders waarbinnen het samenspel van participatie gespeeld kan worden. Bij deze geldt: de keten is zo sterk als de zwakste schakel. Het is daarom van belang dat alle spelers in dit traject meegenomen worden.

Houding en gedrag

Bij overheidsparticipatie is de samenleving inhoudelijk leidend en proceseigenaar. Regie, kaders, besluitvorming en verantwoording zijn bij overheidsparticipatie primair een zaak van de initiatiefnemers. Dat vraagt een flexibele, open instelling van de gemeente. Het is niet de bedoeling om een vast stramien of handelingsprotocol te ontwikkelen voor een gemeentelijke reactie. Het is iedere keer zoeken naar een houding en een vorm van gedrag, waarbij inwoners en ambtenaren samen vernieuwingen oppakken. Het gaat dan om verruimen, verbinden, vertalen maar ook soms terug trekken, wanneer niet een algemeen belang wordt gediend.

Inwoners willen meer vrijheid om los van de overheid initiatieven te ontplooiën gericht op het algemeen belang. Als de gemeente hierbij wordt betrokken, dan is het ter ondersteuning met kennis, financiën, etc.. Het initiatief blijft bij de inwoners. De overheid begrijpt en stimuleert deze ontwikkeling. Het sluit aan bij diverse ontwikkelingen in het sociaal domein, waarbij het versterken van de eigen kracht, het zelfoplossend vermogen en het gebruik maken van netwerken belangrijke uitgangspunten zijn. Vanuit de gemeente moet vooral worden geïnvesteerd in de relatie met bewoners. Werkelijk contact maken, interesse tonen en mee zoeken naar mogelijkheden. Ook bijvoorbeeld gebruik maken van problemen en klachten, door middel van doorvragen en achterhalen wat mensen dan wel willen en zoeken naar manieren hoe zij dat zelf kunnen verwezenlijken.

Consequenties

Als reactie op bewonersinitiatieven past een bescheiden rol van de gemeente als 'rechtmatigheidsbewaker' (regeldruk, prestatie-indicatoren, verantwoording). Door bewoners wordt dit vaak als bureaucratisch en belemmerend ervaren. Van de gemeente wordt verlangd dat zij meedenkt over oplossingen, bijvoorbeeld flexibel omgaan met regelgeving. Het gaat om het resultaat. De weg daar naar toe ligt niet vast in regels en protocollen en is een interactief proces. Samen op zoek naar de ja. Bij de nieuwe manier van werken is de gemeente meer een onderdeel van een netwerk in plaats van de autoriteit die de samenleving van bovenaf bestuurt.

Deze manier van werken betekent voor de gemeenteraad, het college en de gemeentelijke organisatie dat zij moeten durven loslaten. Meer invloed en verantwoordelijkheid voor inwoners betekent dat er vertrouwen moet zijn in het oordeel van inwoners. De gemeente moet dan accepteren dat er andere beslissingen worden genomen dan zij wellicht zelf had gemaakt. Tegelijkertijd moet worden onderkend dat ook in de nieuwe rol de gemeente verantwoordelijk blijft voor het veiligstellen van het algemeen belang van de gemeente en het beschermen van kwetsbare groepen. Er bestaan grenzen aan de mate waarin invloed kan worden gegeven aan bewoners. We springen in als het algemeen belang niet gediend wordt, het dreigt 'fout' te lopen bijvoorbeeld als afspraken niet nagekomen worden of de scoop er anders uit komt te zien wat bij Stadspark Molenwater het geval was. Deze grenzen moeten nader worden onderzocht en er moeten afspraken worden gemaakt over de taakverdeling en verantwoordelijkheden van de raad, het college en de inwoners. Dit geldt zeker wanneer er gemeentelijk budgetten mee gemoeid zijn.

Raadsleden, collegeleden en ambtenaren zijn zichtbaar en aanspreekbaar voor bewoners, maken contact, luisteren naar wat er leeft en zoeken mee naar mogelijkheden. Binnen de gemeentelijke organisatie zijn er op dit moment een beperkt aantal medewerkers actief in de wijken. Ook wordt er weinig afdelingoverstijgend gewerkt. Dit maakt dat veel medewerkers onvoldoende weten wat er in de wijken gebeurt en wat er leeft. Om overheidsparticipatie inhoud te kunnen geven, zal moeten worden

nagedacht hoe de positie van medewerkers van de gemeente kan worden aangepast, zodat zij meer in contact komen met bewoners.

Right to Challenge

Het 'Right to Challenge' is een onderdeel van overheidsparticipatie. Met Right to Challenge bedoelen we het volgende:

Bij ons is het 'recht tot uitdagen' opgenomen in de WMO, maar wijkteams, verenigingen en burgerinitiatieven kunnen ook op heel andere terreinen middelen en verantwoordelijkheid krijgen om een taak van de gemeente over te nemen. De trefwoorden zijn steeds: maatschappelijke aanbesteding ten behoeve van de publieke taken. Een buurt of wijk krijgt het recht om mee te dingen bij opdrachten, zodat zij (mede-) uitvoerder worden van de diensten waarvan zijzelf gebruik maken. Zo kunnen groepen burgers lokale voorzieningen overnemen wanneer zij denken het zelf anders en beter te kunnen organiseren.

Tijdens dit traject werd een aantal dingen duidelijk:

- Binnen de wijkteams is er vooralsnog weinig animo voor het overnemen van taken van de gemeente. Het wordt nu ervaren als taken over de schutting gooien als een verkapte bezuinigingsmaatregel;
- Een andere conclusie is dat de Right to Challenge nog een stapje verder gaat dan het omarmen van bewonersinitiatieven. Dit kan vergaande gevolgen hebben voor de inrichting van de gemeentelijke organisatie, bijvoorbeeld met een flexibele schil van tijdelijke krachten;
- Mocht de gemeente besluiten om in te zetten op het 'Right to Challenge', dan dienen spelregels op voorhand duidelijk te zijn voor alle betrokkenen;
- Een intensief communicatietraject is dan van belang.

Kaders

Op dit moment bestaan er nog geen kaders voor overheidsparticipatie, terwijl hier wel behoefte aan is. Daarom hebben we op 20 september jl. een eerste aanzet gemaakt hiervoor. De basis hiervoor vindt u terug in hoofdstuk 3.6. en aanbeveling 3.7 gaat over een pilot voor het 'Right to Challenge'.

3. Aanbevelingen

We zijn gekomen tot vijf concrete voorstellen voor pilots, experimenten en leerateliers. In bijlage 2 vindt u een uitgebreide omschrijving hiervan. Daarnaast is er een aanbeveling voor een aantal uitgangspunten een vast te stellen 'participatiecode' (6), een voorstel voor de borging (7) en een aanbeveling voor ruimte, zowel in financiële zin als verkennende zin (8). Hieronder een overzicht:

3.1 Opstellen Sociale netwerkkaart

Een sociale netwerkkaart is een middel om sterke en vitale wijken, dorpen, buurten, straten of flats te creëren, waardoor de leefbaarheid en het welzijn van mensen vergroot wordt. Een sociale netwerkkaart richt zich op talenten, vaardigheden, kennis van bewoners, instellingen en organisaties. Je brengt zowel individuen als bestaande groepsverbanden en netwerken in kaart. Een sociale netwerkkaart brengt ook de bereidheid om mee te werken aan het vergroten van de leefbaarheid en het welzijn in kaart.

Het proces om tot zo'n kaart te komen, is minstens zo belangrijk als de output zelf. Het kan een beweging in gang zetten voor meer draagvlak, betrokkenheid, nieuwe verbindingen, duurzaamheid c.q. continuïteit, eigenaarschap etc.. Op deze manier ontstaan meer kansen om te komen tot sociale samenhang in een bepaalde omgeving.

Doelen sociale netwerkkaart:

- De wijkteams, verenigingen, gemeente, SWM en andere organisaties en instellingen krijgen in beeld welke individuen of groepen actief zijn, wie met elkaar verbonden zijn en wie met elkaar verbonden zou kunnen worden;
- De sociale netwerkkaart kan gekoppeld worden aan bestaande wensen, thema's of speerpunten van een wijk. Het kan een vertrekpunt vormen voor het opstellen van een wijkvisie en een middel om de buurt of wijk te mobiliseren;
- De wijkmanagers van de gemeente en de opbouwwerkers van SWM hebben een middel in handen om in goed overleg hun rol als verbinder te vervullen;

- Ook voor alle andere 'frontmedewerkers' met veel externe contacten van de gemeente, SWM en andere organisaties is dit een handig middel om vragen en binnenkomende initiatieven te beantwoorden en te verknopen;
- Als gemeente is het waardevol om dit middel in te zetten bij het toetsen en maken van beleid (van buiten naar binnen werken).
- Een sociale netwerkkaart wordt steeds meer gezien als middel om de preventieve zorg in het voorliggend veld in te richten (sociaal domein).

In het kader van de nieuwe rol van de wijkteams, is het wenselijk dat wijkteams gaan participeren in de sociale netwerkkaart en indien mogelijk en gewenst een trekkersrol vervullen. SWM kan hierbij ondersteunen. Het opstellen van een netwerkkaart is maatwerk. In iedere wijk zullen proces en inhoud anders zijn. Alle ervaringen die opgedaan worden worden meegenomen in het vervolg (doen, leren, evalueren en evolueren).

Voorbeelden van output zijn:

- Een actueel bestand, dat makkelijk geactualiseerd kan worden en gekoppeld kan worden aan bijvoorbeeld een digitaal platform;
- Een 'digitale' netwerkkaart, bijvoorbeeld met behulp van het programma VUE;
- Een plattegrond die op een centrale plek in de wijk hangt;
- ZB Planbureau heeft een bestaand monitoringsmiddel 'de Zeelandscan'. De uitkomsten hiervan kunnen gekoppeld worden aan dit bestaande middel;
- Leerateliers voor andere wijkteams, medewerkers SWM, gemeente etc..

3.2 Pilot: Wijkteams beheren eigen wijkbudget

Sommige wijkteams hebben aangegeven zelf over het 'totale' budget vanuit de gemeente te willen beschikken. De reden hiervoor is dat zij autonomer willen werken en zo hun nieuwe rol als intermediair beter kunnen vervullen. Een ander belangrijk punt is vertrouwen. Door dit te faciliteren, spreekt de gemeente haar vertrouwen uit in de wijkteams. In de huidige situatie hebben wijkteams een bepaald budget tot hun beschikking, dat het cluster wijkmanagement beheert. Indien het wijkteam iets organiseert, bijvoorbeeld een wijktafel of activiteit in de wijk, dan worden de rekeningen ingediend bij en betaald door de gemeente.

De huidige opzet van budgetten waar de wijkteams aanspraak op kunnen maken, is als volgt:

Budget	Verdeling	Bedrag
Wijktafelbudget	per wijk, per jaar	€ 1.500,-, € 2.000,- of € 2.500,- (afhankelijk van aantal inwoners van de wijk)
Groencheque	per wijk, per jaar	€ 500,-
Activiteitenbudget	totaal alle wijken, per jaar	€ 10.000,-
Budget bewonersactiviteiten	totaal alle wijken, per jaar	€ 15.600,-

De wijkteams komen daarmee uit op circa: € 4.000,- / € 4.500,- / € 5.000,- per jaar, afhankelijk van het vaste wijktafelbudget, dat gebaseerd is op het aantal inwoners.

De gemeente blijft de jaarlijkse bijeenkomst voor de vrijwilligers (inclusief het kerstpakket) organiseren. Ook de gezamenlijke bijeenkomst van alle wijkteams zal door de gemeente bekostigd worden.

Met dit beperkte budget kunnen slechts kleinere initiatieven worden gerealiseerd. Voor grotere initiatieven zijn aanvullende budgetten nodig. Soms kan een deel daarvan gevonden worden in reguliere gemeentelijke budgetten. Andere mogelijkheden zijn sponsoren, subsidies, fondsen, zelfwerkzaamheid etc..

Deelnemende wijkteams (maar ook andere wijkteams) kunnen een stichting of vereniging oprichten met volledige rechtsbevoegdheid. Dit heeft als grote voordeel dat het wijkteam op die manier extra gelden kan binnenhalen door middel van subsidies en fondswerving. Wanneer dit goed aangepakt wordt, gaat dit om substantiële bedragen. Het Oranjefonds deed onlangs een oproep waarbij zij stichtingen en verenigingen in Zeeland oproep om verzoeken in te dienen (PZC, 12 mei, 'Zeeland laat miljoenen liggen').

SWM kan wijkteams ondersteunen bij het oprichten van een stichting of vereniging en bij het leren 'verdienen van geld'. Dit nemen we mee in het leeratelier 'Wijkteams Nieuwe Stijl', waarin een workshop 'De wijk wordt rijk' is voorzien.

3.3 Stappenplan: verbetering informatiestroom wijk – wijkteam – gemeente

Huidige situatie

Op dit moment wordt er op verschillende manieren gecommuniceerd tussen: het wijkteam en de wijk; het wijkteam en de gemeente; de wijk en de gemeente; en de wijken onderling. Sinds de start van het wijkgericht werken, zijn er al veel verbeteringen op het gebied van communicatie doorgevoerd. Met name het contact met en via een vaste wijkmanager en de bijeenkomsten met de afdelingshoofden van de gemeente middelburg worden als zeer positief ervaren.

Toch is er nog een aantal verbeteringen mogelijk. Denk aan:

- het voorkomen van een ‘overload’ van beleidsplannen bij de wijkteams;
- een betere c.q. snellere afhandeling van klachten;
- en het doorsturen van alle relevante informatie over de wijk aan het wijkteam door de gemeente.

De rol van de wijkteams verschuift van gespreks- en discussieforum naar een intermediaire rol tussen de gemeente en de wijk. Tijdens de bijeenkomsten van wijkteamleden is dit op verschillende manieren benoemd. Het wijkteam is de spreekbuis tussen bewoners en gemeente, een doorgeefluik, een schakel, de smeerolie of de toegang naar de gemeente. In veel gevallen zal dit inderdaad de rol van het wijkteam kunnen zijn. Het wijkteam onderhoudt veel contacten, het investeert in netwerken, het wijkteam fungeert als de “ogen en oren” van de wijk. In de meest ideale situatie is het wijkteam dan ook hét punt waar alle informatie uit de wijk samen komt. Dus ook wanneer zij niet actief is betrokken, wordt het wijkteam door de gemeente en eventuele andere partijen geïnformeerd over ontwikkelingen. Voor een goede samenwerking is transparantie over ideeën en activiteiten over en weer erg belangrijk.

Droombeeld

Bovenstaande sluit goed aan op het droombeeld: Eén Middelburgs breed online platform, waar alle informatie van én voor de wijken op één centraal

punt samenkomt. De informatie is beschikbaar voor zowel de wijkteams als de rest van de buitenwereld.

Je kunt via dit platform snel veel mensen bereiken. Via het platform is een koppeling mogelijk tussen verschillende communicatiemiddelen van de wijkteams, gemeente, SWM en allerlei andere (maatschappelijke) partners, zodat middelen elkaar aanvullen en versterken. Denk aan het doorplaatsen van berichten van verschillende websites op het platform en sociale media, zoals Facebook, Twitter en Instagram. Verder is interactie mogelijk, iets waar gemeente en wijkteams in hun veranderende rol binnen de participatiemaatschappij belang bij hebben.

Het hogere doel van het platform is: Een beter en directer contact met de buurt, waarbij iedereen mee kan doen en wat bijdraagt aan het welzijn van onze inwoners.

In het document ‘Verbinden- Stimuleren- Inspireren. Middelburgers, goed geïnformeerd’ van Herco Beekman (wijkteamlid van ‘t Zand / Stromenwijk) staat dit uitgebreid omschreven. Zie bijlage 4.

Het realiseren van dit ‘droombeeld’, een online platform, is niet eenvoudig is en heeft tijd nodig. Het is als een goede auto (middel), waar je alleen iets aan hebt met een volle tank benzine (informatie) en een rijbewijs (kennis en kunde). Om te ‘sparen’ voor die droom, stellen we daarom het volgende groeimodel voor.

Fase 1a: De wijkteams moeten om kunnen gaan met een dergelijk systeem (kennis en kunde). Dit faciliteren we door middel van een leeratelier met diverse workshops en trainingen. Tijdens het leeratelier is ook aandacht voor de benzine van de auto (de informatie).

Fase 1b: In het experiment sociale netwerkkaart kan het draagvlak voor een platform worden getoetst en uitwerking verder worden verkend.

Fase 2: Het opzetten van zo’n platform (de auto) vraagt de nodige doordinking op technisch en financieel gebied.

3.4 Leeratelier: Wijkteams nieuwe stijl

Uit de drie bijeenkomsten van Deelproject D (Ondersteuning) kwam een duidelijke rode draad: de wijkteams wensen een goede ondersteuning van Stichting Welzijn Middelburg bij hun veranderende rol van platform naar intermediair.

Bijna alle wijkteams worstelen met dezelfde vraagstukken. Eén daarvan is het werven van vrijwilligers en het inrichten op een goede en solide manier van hun besturen, die past bij hun nieuwe rol. De ondersteuning van de wijkteams zou kunnen bestaan uit het organiseren van trainingen om ze op weg te helpen een slag te maken met het vinden van vrijwilligers. Om goede en betrokken vrijwilligers te kunnen vinden, is het ook belangrijk voor een wijkteam om te zich realiseren naar wat voor soort vrijwilligers er gezocht wordt. Daarbij is een beschrijving van de functieprofielen en rollen belangrijk. Als een wijkteam verder wil professionaliseren en fondsen en subsidies wil aanschrijven, is een rechtsvorm nodig. Ook hiervoor is kennis vereist en is ondersteuning gewenst.

Doelstellingen:

- Solide wijkteams die een reële afspiegeling zijn van hun wijk;
- Bekendheid en draagvlak in de wijk;
- Toekomstbestendige wijkteams.

Alle wijkteams mogen meedoen. Dit leeratelier kan ook breder getrokken worden, door ook andere vrijwilligersorganisaties in Middelburg uit te nodigen. Op die manier kan er optimaal van elkaar geleerd worden en ontstaat er wellicht interesse vanuit andere hoeken om in een wijk(team) te participeren.

Om u een idee te geven van de opzet van de workshops:

Workshop 1: 'Wijkteam nieuwe stijl'

- Wat voor soort taken / rollen passen bij de wijkteams nieuwe stijl?;
- Hoe ziet het ideale team eruit?;
- Waar kunnen we deze mensen vinden?;
- Hoe kunnen we het vrijwilligerswerk aantrekkelijk maken?;
- Permanente vrijwilligers versus incidentele vrijwilligers (op thema / activiteit).

Workshop 2: 'Hoe bereiken we de wijk?'

- Hoe ziet onze wijk eruit?;
- Brainstorm voor 'wijktafel nieuwe stijl', bijvoorbeeld het organiseren van een leuke activiteit gekoppeld aan inventarisatie wensen in de wijk.

Workshop 3: 'De wijk wordt rijk'

- Welke alternatieve geldbronnen zijn er?;
- Tips en trics sponsoring, subsidies en fondsen;
- Het Oranjefonds in het bijzonder (PZC, 12 mei: 'Zeeland laat miljoenen liggen');
- Overige fondsen (de Heidemaatschappij, VSB fonds, fonds Rabobank).

Workshop 4: 'Hoe richt ik een stichting of vereniging op?'

- Wat zijn de voordelen (en nadelen)?;
- Welke stappen moeten we zetten?;
- Wat komt erbij kijken als het zover is? (kosten, inrichting, verantwoording etc.).

3.5 Simulatie 'Right to Challenge': Groenonderhoud in wijk Zuid

In deelprojectgroep B is ook gekeken naar het 'Right to Challenge'. Al snel werd duidelijk dat dit een mooi gedachtegoed is, maar ook een complex gedachtegoed. Vragen waar je op voorhand een antwoord op moet formuleren zijn bijvoorbeeld:

- Welke taken kan en wil de gemeente wel (en niet) 'challengen'?
- Met welk doel? Vermeende kostenbesparing, welzijnsbevordering in een wijk?;
- Aan welke criteria moet een initiatiefnemer voldoen om een taak van de gemeente over te kunnen nemen? Minimaal aantal deelnemers? Draagvlak in straat, buurt, wijk? Continuïteit?;
- Wat spreken gemeente en 'challengers' samen af over de afbakening van taken, vaststelling budget, prestatieafspraken, looptijd etc.?
- Hoe gaat de gemeente hiermee om in praktische zin? Komen medewerkers van de gemeente hierdoor op straat te staan of krijgen zij andere taken?;
- Wat gevolgen heeft dit voor de totale begroting?;
- En wat doen we als het anders loopt dan voorzien?

Zo'n dertig andere gemeenten in Nederland onderzoeken momenteel dit vraagstuk. Een van de meest vergevorderde gemeenten is waarschijnlijk Rotterdam. De makers van Rotterdam hebben een handleiding 'Zo ken het ook' opgesteld. (http://demakersvanrotterdam.nl/wp-content/uploads/2015/10/20151013_Zo_ken_het_ook.pdf)

Het Nieuwe Samenspel

Om op al deze en andere vragen een antwoord te kunnen formuleren willen we in Middelburg een 'oefenomgeving' creëren. Hierin willen we met potentiële 'challengers' samen op onderzoek gaan naar een aantal inhoudelijke en organisatorische condities waaronder het 'Right to Challenge' goed zou kunnen werken.

De gemeente Middelburg gaat mogelijk participeren in het Nieuwe Samenspel. Het is een methodiek om spelenderwijs samen diverse participatievraagstukken te onderzoeken en waar te maken. Het spel richt zich op het eigen maken van vaardigheden die nodig zijn bij samenwerking, zoals inlevingsvermogen en empathie. Binnenkort wordt er een proefspel gespeeld, waarna moet uitwijzen of dit past bij ons.

Pilot: Groenonderhoud Zuid

Binnen deelwerkgroep B is gesproken over een mogelijke pilot van het groenonderhoud in wijk Zuid. Er heerst nu ontevredenheid over het groenonderhoud. Stel dat een groep bewoners de bevoegdheid krijgt om (onder andere in samenwerking met Orionis) de groenmedewerkers aan te sturen bij het groenonderhoud: welke afspraken en voorwaarden dienen dan met de gemeente te worden gemaakt en opgesteld?

'Raad van Samenwerking'

De ervaring in Rotterdam en elders leert ons dat later – bij de 'reële' invoering van het 'Right to Challenge' – er een kleine, efficiënte en effectieve uitvoeringsorganisatie nodig zal zijn: een soort 'Raad van Samenwerking', die gaat functioneren als een plek waar 'challenges' binnenkomen en vervolgens worden beoordeeld, verdeeld en gevolgd. Deze raad heeft ook een rol bij de borging van dit traject, zie 3.7.

3.6 Concreet naar een 'Participatiecode'

Op dit moment bestaat er nog onvoldoende beleid c.q. kaders voor het thema overheidsparticipatie. De gemeenteraad heeft aangegeven behoefte te hebben aan kaders, waarin rollen en bevoegdheden voor o.a. gemeenteraad, college van B&W, medewerkers van de gemeente en initiatiefnemers vastliggen. Deze behoeftevraag is daarom meegenomen in dit traject. Door de Raad van Inspiratie werden enkele mogelijke ingrediënten geformuleerd voor spelregels, die in de vorm van een 'code' door de spelers, inclusief de gemeenteraad, zelf verder kunnen worden uitgewerkt. In deze notitie wordt weliswaar nog steeds onderscheid gemaakt tussen bewonersparticipatie en overheidsparticipatie, maar omdat deze twee zaken steeds meer in elkaar vervlechten, spreken we hieronder over een 'Participatiecode'. Het uitgangspunt hier is dat in onze 'netwerksamenleving' de gemeente - méér dan welke andere partner ook - aan 'netwerksturing' kan doen. Als grootste netwerkorganisatie binnen het totale netwerk kan zij namelijk bij uitstek daarop invloed uitoefenen door middel van:

- **empathie** in de leefwerelden en belangen van haar inwoners én van de netwerkpartners
- **verkenning** van de aanwezige thema's en talenten in de lokale samenleving én bij de netwerkpartners
- **dialogoog en communicatie** in de complexe interactie tussen de lokale samenleving én de netwerkpartners

Met als continue drijfveer de co-creatie van gemeenschapswaarde (= van de gezamenlijk gewenste maatschappelijke uitkomsten), kan de gemeente de netwerkpartners vervolgens overtuigend stimuleren tot:

- **samen denken** op basis van informatie en deskundigheid
- **samen beslissen** op basis van c.q. binnen (ruime en samen gecreëerde) kaders en (afgesproken of wettelijke) bevoegdheden
- **samen doen** op basis van een diversiteit aan hulpbronnen (geld, mensen, het eigen netwerk, draagvlak, steun, expertise,...)²

² Eddy De Seranno: "De Empathische Gemeente" (hoofdstuk 'De participatiebrug'). Publicatie in voorbereiding, voorzien eind 2017.

Deze ideeën vanuit de Raad van Inspiratie kunnen als volgt worden ondergebracht:

Empathie

- ontvankelijk zijn vanuit de organisatie naar de samenleving
- onderzoekend gedrag
- kunnen verplaatsen in die ander en waarderend kijken, luisteren en begrijpen
- vertrouwen / betrokkenheid /openheid

Verkenning

- ruimte krijgen voor exploratie
  - wie is er bij betrokken en wat zijn hun talenten, netwerken, vermogens, wat willen ze bijdragen?
  - breed genoeg trekken
  - namens wie?
- Spanningsvelden en de verwachtingen in beeld brengen

Dialogoog

- gelijkwaardig > draagvlak
- openheid van elkaars belangen; kaarten op tafel om zo goed de dialoog te kunnen aangaan; geen dubbele agenda's
- als raad echte inhoudelijke dialoog houden over visies i.p.v. op inhoudelijk en/of persoonlijk niveau te handelen
- de juiste dialoogvorm kiezen voor het participatie-doel

Co-creatie van gemeenschapswaarde

- algemene attitude: "waarde"
- eigenaarschap: met betrekking tot het initiatief: wie is de eigenaar? bij wie laten we het?
- resultaat: wat willen we bereiken?
- behoefte bij een burgerinitiatief: groter en sterker worden; omvang is moeilijk vooraf in te schatten: start klein, evolueert
- als raad altijd verbinding leggen met het algemene belang

Samen denken

- duidelijkheid over proces; wie moet duidelijkheid verschaffen
- ideeën verzamelen bij alle betrokkenen (reeds vóór de planningsfase met de 'professionals')
- toetsbaar resultaat: checklist opstellen

Samen beslissen

- raad: het stellen van kaders en ruimte geven aan het college
- risico durven nemen, organische ruimte creëren voor bewonersinitiatieven
- duidelijke financiële afspraken (ruimte) en kaders (wie)
- vastleggen tijdsduur (niet rekken)
- afspraken zijn niet vrijblijvend: je verbindt je aan iets
- wat doen als er niets gebeurt of doodbloedt?
  - rol van de politiek > bemoeienis: klein, groot?
  - wie is dan de verantwoordelijke? gaat het terug naar het college?
  - wie neemt op bepaalde momenten dan het initiatief bijvoorbeeld voor overname door college (gemeente) o.i.d.?
- raad: rugdekking, weten dat je ruimte krijgt van de raad > eerst college dan raad

Samen doen

- maatwerk
- voor bewoners één loket; met casuseigenaren -> een pool van medewerkers die dit kunnen bemensen
- SWM opbouwwerk
  - actief de wijken ingaan: aanbod; wijken kunnen beroep doen op expertise en ervaring > transfer; werven van vrijwilligers
  - passief: intermediair, verbindend en signaleringsfunctie; door aanwezig te zijn, te signaleren, te adviseren, mensen op weg te helpen, koppelen van initiatieven

- ondersteunen maar niet overnemen: middelen, strategie en menskracht
- wijkmanagers:
  - zij moeten weten wat er speelt in de wijk; een vooruitgeschoven post; moet aanspreekbaar zijn, benaderbaar zijn en ook zichtbaar zijn op social media
  - verder wisselen zij informatie uit tussen de partners in de wijk en de gemeente (interne organisatie);
  - verbindende factor zijn > de smeerolie
- andere afdelingen/ambtenaren:
  - competenties: belangrijk component bij aannamebeleid en/of deze ontwikkelen bij huidige medewerkers
  - kennis is nodig maar staat niet boven competenties van medewerkers.
  - continu bewust zijn van: regelgeving en procedures, bestuurlijk proces, "positiemacht", politieke macht en omgeving

Op 20 september jl. kwamen zo'n 60 personen bijeen in de ZB Planbureau om samen een eerste aanzet te maken voor een zogenaamde 'participatiecode'. Een set van spelregels die ons handvatten biedt bij het nieuwe samenwerken. Bij deze bijeenkomst waren leden van de wijkteams, andere inwoners, maatschappelijke organisaties, medewerkers van de gemeente en raadsleden aanwezig. De ingrediënten die opgehaald zijn, worden de komende tijd verder uitgewerkt en voorgelegd aan een gemengde werkgroep. Daarna wordt de 'participatiecode' het besluitvormingsproces ingebracht..

3.7 Borging

Het 'nieuwe borgen' kan meteen afgeleid worden uit de cyclus die we met het hele project in de toekomst wensen te doorlopen.

Wat we DOEN gaan we monitoren en evalueren met alle betrokkenen

We pleiten voor 'reflexief monitoren en evalueren' van onze huidige en toekomstige participatieprojecten. Dit houdt op zich weer een participatief proces in, waarbij we – samen met alle betrokkenen! - inzicht verwerven in de voortgang van een project en in de geplande en ongeplande effecten. Het houdt ook in dat we gezamenlijk kritisch reflecteren op de uitgangspunten, diepere overtuigingen en waarden. Dit alles wordt dan terugvertaald naar vervolgvacaties op gebied van leren, bijsturen, verantwoording afleggen en EVOLUEREN.

Wat we samen LEREN leidt tot een dynamische leeragenda en tot evolueren

Naast het rapporteren van behaalde (deel)successen in het licht van de beoogde doelen, is het ook van belang dat er collectief openheid is voor onverwachte resultaten, voor detailaspecten van het project en voor 'mislukkingen'. Dit vergt van alle betrokkenen de bereidheid om naast de korte termijn uitdagingen steeds ook de langere termijn doelen voor ogen te houden. Tijdens projectbijeenkomsten kunnen zij zowel korte als lange termijn uitdagingen in termen van 'leervragen' formuleren. De opeenvolgende leeragenda's maken dan integraal deel uit van tussentijdse en eindrapportages. Dit zijn dan meteen ook de aangrijpingspunten voor ondersteuning ten behoeve van het gezamenlijke nieuwe handelen in de NIEUWE FASE, en kan bijvoorbeeld de vorm aannemen van een intern ontwikkeltraject, strategische personeelsplanning, functioneringsgesprekken, opleidings- en trainingsprogramma's.

Een RAAD VAN SAMENWERKING gaat mensen en processen verbinden en coördineren

Het voorstel is om een Raad van Samenwerking in het leven te roepen, die de cirkelbeweging in het schema draaiende houdt en de verschillende onderdelen ervan (DOEN, LEREN, EVALUEREN, EVOLUEREN)

aanjaagt, opvolgt en in elkaar laat overgaan. Deze Raad van Samenwerking zou bestaan uit inwoners (1/3), spelers uit het maatschappelijke veld (1/3) en ambtenaren (1/3). Binnen het kader van een (met de raad en college) uit te werken en vast te leggen convenant, kan deze Raad van Samenwerking verbanden leggen en zorg dragen voor de coördinatie tussen de verschillende vervolgprojecten en andere initiatieven en een adviserende rol spelen bij nieuwe initiatieven of in conflictsituaties (bv via 'issue management' voor het voorkomen en oplossen van problemen tussen groepen in wijken of tussen wijkbewoners en gemeente).³

Durven DROMEN

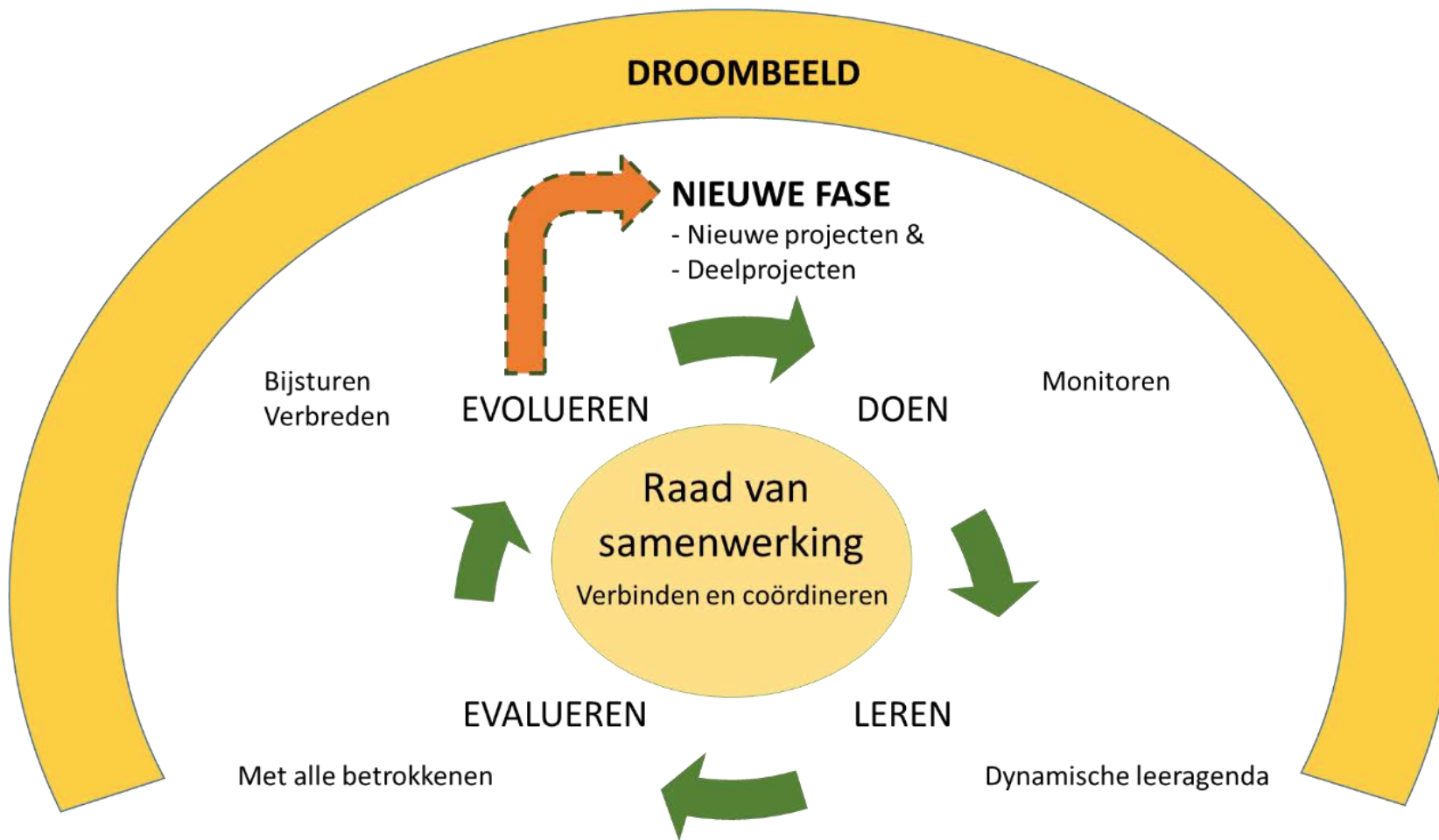
Tijdens dit proces hebben we ook durven te dromen. Een aantal bovengenoemde 'droombeelden' zijn:

- Het opzetten van een expertisebank van inwoners die kunnen meedenken en –doen bij initiatieven;
- Een plek creëren in het stadskantoor waar betrokken inwoners elkaar en medewerkers kunnen ontmoeten;
- Medewerkers faciliteren om meer en meer in de wijken te werken, bijvoorbeeld het schrijven van beleid op locatie;
- Veel meer aandacht voor issuemanagement voor het voorkomen en oplossen van problemen tussen groepen in wijken of tussen wijkbewoners en gemeente (bewustwording en training).

Cyclus

Over twee jaar evalueren we de resultaten. De kans is groot dat hieruit een aantal nieuwe projecten en deelprojecten geboren wordt. Het is een cyclus van doen, leren, evalueren en evolueren, waardoor we uiteindelijk doorgroeien naar een samenleving waarin participatie heel natuurlijk is. Daarbij durven we blijven te dromen! In deze cyclus hebben we zeker aandacht voor de reeds behaalde en nog te behalen succes, door de wijkteams aangeduid als het 'geestelijk testament'.

³Zie Competentiecentrum Transitie: Monitoren en evalueren. www.transitiepraktijk.nl, 2009

3.8 Ruimte & ontwikkeling

Toekomstbestendig

Het 'nieuwe' samenwerken vraagt om ruimte, zowel in financiële zin als in verkennende zin. Het 'nieuwe' borgen geeft al aan dat participatie gekoppeld is aan verkenning: doen, leren, evalueren en evolueren. De aanbeveling is dan ook om de komende jaren tijd en middelen uit te trekken voor participatie. Voor de gehele gemeentelijke organisatie. Participatie heeft geen aparte plek binnen de gemeente. Direct en indirect kunnen alle medewerkers te maken hebben met participatie. Een volgende stap zou kunnen zijn dat de hele gemeentelijke organisatie in een nieuw daglicht bekeken wordt. Er zijn al gemeenten die zeer ver zijn gegaan in hun streven om door middel van een interne herstructurering zo flexibel en adequaat mogelijk te kunnen inspelen op de nieuwe participatierealiteit. Maar zo ver is Middelburg nog niet. Dat laten we in deze notitie daarom buiten beschouwing.

Kosten

Dit project heeft geleid tot een voorstel van een aantal pilots, experimenten en leerateliers. Hier zijn kosten aan verbonden. Hieronder vindt u een overzicht van ingeschatte kosten, dekking van deze kosten en benodigd budget:

Omschrijving	Beoogde kosten	Dekking	Nog dekking voor vinden
1) Opstellen netwerkkaart Op dit moment kunnen we niet voorzien wat de wensen en kosten zijn op het gebied van o.a. software. Het uitgangspunt is dat er één systeem komt voor alle wijken. Ook bij de nieuwe opzet van Porthos bestaat de wens voor een sociale netwerkkaart, omdat deze steeds meer gezien wordt als middel om de preventieve zorg in het voorliggend veld in te richten (sociaal domein). De structurele kosten worden voorzien binnen het sociale domein.	€10.000,-	€ 10.000,- (uit wmo-gelden zorgvuldige overgang)	€ 0,-
2) Budgethoudende wijkteams Geen extra middelen. Voorzien in bestaande budgetten.	n.v.t.		
3) Stappenplan verbetering informatiestroom Hierin is het leeratelier 'Ondersteuning wijkteams (online) communicatie' voorzien. Het droombeeld van een Middelburgs platform vraagt verdere doordenking, o.a. alternatieve financieringsbronnen en co-financieringsmogelijkheden. Kosten hiervoor worden nu daarom buiten beschouwing gelaten.	€ 5.000,-	€ 0,-	€ 5.000,-
4) Leeratelier 'Wijkteams nieuwe stijl' In dit leeratelier is een aantal workshops voorzien.	€ 5.000,-	€ 0,-	€ 5.000,-

<p>5) Pilot 'Right to Challenge' We overwegen deelname aan Het Nieuwe Samenspel. Dit spel kan breder ingezet worden dan deze pilot voor het trainen van medewerkers van de gemeente, college, raadsleden en inwoners in het samenspel van participatie. Daarnaast kunnen we leren van andere gemeenten, zoals Rotterdam, die al verder zijn met de uitwerking van het 'Right to Challenge'.</p>	<p>€ 15.000,-</p>	<p>€ 15.000,- (bijdrage A&O fonds)</p>	<p>€ 0,-</p>
<p>6) Training en opleiding Bewonersparticipatie heeft een vaste plek gekregen in het werkproces van de gemeente en een flink aantal medewerkers heeft al een of meerdere trainingen gevolgd om bewust te worden van de nieuwe manier van samenwerken en het vullen van zijn / haar gereedheidskist. Het devies is om inwoners veel eerder en intensiever en te betrekken bij het maken van beleid of bij projecten en plannen. Participatieve werkvormen kunnen hierbij helpen. Deze werkvormen vergen aan de voorkant heel wat tijd en energie, maar dat wordt tienvoudig beloond met draagvlak, eigenaarschap en collectieve actiebereidheid. Het interne ontwikkeltraject krijgt daarom een vervolg in de vorm van trainingen en workshops om nieuwe participatiemethoden eigen te maken. De financiële middelen hiervoor zijn al gevonden en gereserveerd. Wellicht kunnen er extra middelen gevonden worden in de vorm van een bijdrage van het A&O-fonds, die al eerder een bijdrage heeft gedaan voor het interne ontwikkeltraject van de gemeente.</p>	<p>€ 25.000,-</p>	<p>€ 25.000,- (uit opleidingsbudget 2017)</p>	<p>€ 0,-</p>
<p>7) Pionierspotje Daarnaast denken we € 10.000,- nodig te hebben voor 'pioniersgeld' dat door de Raad van Samenwerking beheerd wordt. Hieruit kunnen innovatieve initiatieven (deels), excursies, eventuele onderzoeken etc. bekostigd worden. Op welke manier de het toewijzen hiervan door bijvoorbeeld de Raad van Samenwerking vorm krijgt, wordt opgenomen binnen de kaders en spelregels van de participatiecode.</p>	<p>€ 10.000,-</p>	<p>€ 0,-</p>	<p>€ 10.000,-</p>
<p>Totaal</p>	<p>€ 70.000,-</p>	<p>€ 50.000,-</p>	<p>€ 20.000,-</p>

Bijlage 1: Van de notitie “Burgerparticipatie en Wijkgericht werken” (2013) naar de notitie:

“Participeren: doen en leren” (2017)

Geschiedenis

Sinds 2003 is de gemeente Middelburg overgegaan van wijkbeheer naar wijkaanpak, met als doel:

- Het verbeteren van de leefbaarheid in de wijken;
- De betrokkenheid en activering van wijkbewoners vergroten;
- De samenwerking tussen instellingen en wijkbewoners bevorderen.

Wijkaanpak is daarna regelmatig tegen het licht gehouden en in 2008 was er een onderzoek naar de organisatorische kant van wijkaanpak. Enkele aanbevelingen van dit onderzoek zijn toen doorgevoerd en in 2009 kwam er een vervolg op: een informatiemarkt rondom wijkaanpak/wijkplannen. Ook in het coalitieakkoord is destijds uitvoerig ingegaan op de verbeteringen voor wijkaanpak, want ondanks dat er in die voorbijaande jaren vele successen waren, bleven er ook verbeterpunten. De afdeling Stedelijk Sociaal Beleid kreeg daarom de opdracht om wijkaanpak te evalueren en aanbevelingen voor de toekomst te doen.

De drie belangrijkste evaluatiepunten waren:

- 1) Bewoners worden niet altijd of te laat betrokken bij projecten;
- 2) Bewoners krijgen niet altijd of erg laat een reactie van de gemeente op een vraag/opmerking/idee;
- 3) Doel van wijkaanpak en de rollen van de wijkbeheergroepen en wijkmanagers zijn onduidelijk

Met deze punten is de beleidsafdeling Stedelijk Sociaal Beleid (SSB) aan de slag gegaan. De aanbevelingen zijn uiteindelijk verwoord in de Notitie wijkgericht werken en burgerparticipatie (mei 2013). Een organisch document, dat aan verandering onderhevig zou blijven, werd er toen al geschreven.

Dat een aantal ontwikkelingen in participatieland gedurende de voorbije jaren wel héél erg snel zijn gegaan, wordt ook weerspiegeld in de geheel nieuwe opbouw van onze nieuwe notitie over dit onderwerp. Toch zijn alle thema's die in de notitie van 2013 werden aangesneden, ook terug te vinden in deze herijking anno 2017, weliswaar - gezien de veranderde context in onze samenleving en dus ook in onze eigen wijken – soms met

een frisse nieuwe invulling of leidend tot een onbevangen en verrassende aanpak.

Hieronder vindt u een overzicht van de thema's uit de notitie "Burgerparticipatie en Wijkgericht werken" (2013), en de verwijzing naar de overeenkomstige hoofdstukken (zoals gezegd met nieuwe inhoud) in de actuele notitie "Participeren: doen en leren".

Notitie 2013	Notitie 2017
Deel I: BURGERSPARTICIPATIE (visie, wat is burgerparticipatie, participatieladder, praktische inrichting) + bijlage 1 'beslisboom' en bijlage 2 'stappenplan'	Zie hoofdstuk 2.3.1 en hoofdstuk 2.3. In de nieuwe notitie maken we nog steeds onderscheid tussen bewonersparticipatie en overheidsparticipatie, maar omdat deze twee zaken steeds meer in elkaar vervlechten, spreken we in dit stuk ook veelal gewoon van participatie.
Deel II: WIJKGERICHT WERKEN (kadermodel, centraal aanspreekpunt, wijktafel, wijkteam, wijkschouw, wijkvisie, wijkwethouder, wijkmanager) + bijlage 4 'evaluatie wijkaanpak'	Zie hoofdstuk 2.1. Geheel in de lijn van de nieuwe beweging rond burgerinitiatieven en de 'kanteling' in het overheidsbeleid, is dit thema nu meteen uitgewerkt in aanbevelingen voor concrete pilots en experimenten (DOEN en LEREN), die we volgend werkjaar samen gaan opvolgen (EVALUEREN), waarna we voorzien dat we weer verder EVOLUEREN met nieuwe (deel-) projecten. (Hoofdstuk 3.1 tot en met 3.5).

En verder zijn in deze nieuwe notitie enkele hoofdstukken opgenomen die om vanzelfsprekende redenen nog niet konden voorkomen in de notitie van 2013, met name de aanbevelingen 'borging' en 'ruimte', de beschouwingen rond 'een nieuw daglicht', en alle bijlagen ter uitwerking van de aanbevelingen.

Bijlage 2. Aanbevelingen pilots, experimenten en leerateliers

1. Opstellen Sociale netwerkkaart

Omschrijving

Wat verstaan we onder een sociale netwerkkaart?

Een sociale netwerkkaart is een middel om sterke en vitale wijken, dorpen, buurten, straten of flats te creëren, waardoor de leefbaarheid en het welzijn van mensen vergroot wordt. Een sociale netwerkkaart richt zich op talenten, vaardigheden, kennis van bewoners, instellingen en organisaties. Je brengt zowel individuen als bestaande groepsverbanden en netwerken in kaart. Een sociale netwerkkaart brengt ook de bereidheid om mee te werken aan de leefbaarheid en het welzijn in kaart.

Het proces is minstens zo belangrijk als de output. Het kan een beweging in gang zetten voor meer draagvlak, betrokkenheid, nieuwe verbindingen, duurzaamheid / continuïteit, eigenaarschap etc.. Op deze manier ontstaan meer kansen om te komen tot sociale samenhang in een bepaalde omgeving.

Belang

Het hebben van een sociale netwerkkaart is van groot belang en biedt ons vele kansen:

- De wijkteams, verenigingen, gemeente, SWM en andere organisaties en instellingen krijgen in beeld welke individuen of groepen actief zijn, wie met elkaar verbonden zijn en wie met elkaar verbonden zou kunnen worden;
- De sociale netwerkkaart kan gekoppeld worden aan bestaande wensen, thema's of speerpunten van een wijk. Het kan een vertrekpunt vormen voor het opstellen van een wijkvisie en een middel om de buurt of wijk te mobiliseren;
- De wijkmanagers van de gemeente en de opbouwwerkers van SWM hebben een middel in handen om in goed overleg hun rol als verbinder te vervullen;
- Ook voor alle andere 'frontmedewerkers' met veel externe contacten van de gemeente, SWM en andere organisaties is dit een handig middel om vragen en binnenkomende initiatieven te beantwoorden en te verknopen;
- Als gemeente is het waardevol om dit middel in te zetten bij het toetsen en maken van beleid (van buiten naar binnen werken)*. Aan dit experiment kan daarom een pilot gekoppeld worden voor het ontwikkelen van beleid. Denk bijvoorbeeld aan de inrichting van de nieuwe wijk Essenveld of het integratievraagstuk van statushouders;
- Een sociale netwerkkaart wordt steeds meer gezien als middel om de preventieve zorg in het voorliggend veld in te richten (sociaal domein).

Tijdens dit proces kwam zeer regelmatig de behoefte vanuit de 'buitenwereld' naar boven om meer contact te hebben met medewerkers van de gemeente in de wijk. De zichtbaarheid en bereikbaarheid kan vergroot worden door veel meer op locatie te werken, met ruimte voor ontmoeting. Naast een statische 'sociale netwerkkaart' zou het structureel aanwezig zijn van ambtenaren en andere spelers in een wijk (wijkteamleden, wijkagent, Stichting Welzijn Middelburg en afgevaardigden van overige instanties/zorginstellingen/scholen) voorzien in een belangrijke informatie-uitwisseling over de actuele projecten en plannen. Bovendien kan men zo optimaal gebruik maken van elkaars expertise. Beleid kan op interactieve wijze in de wijk gemaakt worden, waardoor het veel beter aansluit bij de buitenwereld. In praktische zin is dit eenvoudig te realiseren door het faciliteren van 'frontambtenaren' in technische zin (laptop en toegang tot netwerk) en training. Breed gedragen steun van directie en management is daarbij van belang.

Huidige situatie

De wijkteams

De rol van de wijkteams is veranderd, van platform naar intermediair. In dat kader is het gewenst dat de wijkteams in de sociale netwerkkaart gaan participeren en/of een trekkende rol krijgen in het opstellen van de netwerkkaart.

Veelal draait een wijkteam of club op een beperkte groep trekkers. Binnen het project 'Actualisatie wijkgericht werken, bewonersparticipatie en overheidsparticipatie' hebben gemeente, SWM en de wijkteams gekeken naar de uitdaging om meer (en jongere) mensen te mobiliseren. Door het in beeld brengen van de sociale netwerkkaart komen ook 'unusual' suspects boven.

De 'Wijkwijzer'

SWM heeft per wijk of dorp, per categorie, aanwezige organisaties en voorzieningen in kaart gebracht. Dit noemen zij de 'Wijkwijzer'. Elke organisatie (bijvoorbeeld gemeente, politie, woningcorporatie) kan hiervoor een account aanvragen om deze gegevens in te zien. Naast deze kaart, heeft SWM zelf beschikking over een 'informele' kaart met eigen contactpersonen en aanvullende informatie. Medewerkers van SWM hebben dit systeem gevuld met informatie en op dit moment beheert één medewerker van SWM dit systeem. We kunnen bij dit experiment gebruik maken van de informatie in het systeem, de ervaring van SWM in de werkwijze van het verzamelen, verwerken en omzetten tot een middel.

Experiment

Het is de bedoeling dat er voor alle wijken / dorpen in Middelburg een sociale netwerkkaart komt. Om een start te maken, nemen we de komende periode twee wijken, met een verschillende Ausgangssituatie. Deze Ausgangssituaties hebben vermoedelijk invloed op zowel het proces als de inhoud. We zullen na afloop van de experimenteerfase veel beter in staat zijn om maatwerk te leveren voor de wijken die daarna ook aan de slag willen met een sociale netwerkkaart.

Aanpak

Projectgroep per wijk

- Wijkteamlid
- Andere inwoners (4-5) die de diversiteit van de wijk weerspiegelen
- Indien gewenst betrekken zij andere personen / groepen / organisaties (bijvoorbeeld politie, woongoed, scholen, zorginstellingen etc.)
- Per wijk komt er een werkgroep die samengesteld is met andere leden dan het wijkteam. Eén lid van het wijkteam is de verbindende factor tussen de projectgroep en het wijkteam.

Begeleiding per wijk

- Opbouwwerker SWM
- Wijkmanager
- Medewerker SSB

Bronnen

- Wijkwijzer SWM
- Zeelandscan ZB Planbureau
- Websites wijkteams / gemeente / ...
- Bestaande sociale kaarten?

Methode

We willen verschillende methodes combineren, o.a. de abcd-methode*, en de klassieke methoden om tot een sociale kaart te komen (methode SWM).

Output

De output kan zijn (is mogelijk per wijk verschillend):

- Een actueel bestand, dat op eenvoudige wijze doorlopend geactualiseerd kan worden en gekoppeld kan worden aan het digitaal platform ('online community' middelburgers.nl, project uit deelprojectgroep C);
- Een 'digitale' netwerkkaart, bijvoorbeeld met behulp van het programma VUE;
- Een plattegrond die op een centrale plek in de wijk hangt;
- ZB Planbureau heeft een bestaand monitoringsmiddel 'de Zeelandscan'. De uitkomsten hiervan kunnen gekoppeld worden aan dit bestaande middel;
- Leerateliers voor andere wijkteams, medewerkers SWM, gemeente etc.

*www.participatiewijzer.nl/alle-methodes/abcd-methode

Welke wijk(en)

In wijkteam de Griffioen zijn diverse stichtingen actief, waaronder het wijkteam en stichting Bomenbuurt. Al deze stichtingen zijn goed op elkaar ingespeeld. Vermoedelijk is de Griffioen zelf in staat om dit experiment te trekken, waarbij zij ondersteuning krijgen van SWM en de gemeente. **N.B. Wijkteam de Griffioen heeft aangegeven waarschijnlijk geen capaciteit te hebben om deze pilot te trekken. Tijdens eerstvolgende overleg met de wijkteams zal bekeken worden welk wijkteam belangstelling heeft.**

In Nieuw Middelburg zijn diverse spelers actief: het wijkteam, de speeltuinvereniging en de activiteitencommissie. Bij deze initiatieven zijn veelal dezelfde mensen betrokken. Het is de bedoeling dat deze drie initiatieven gebundeld worden om het geheel bestuurlijk minder kwetsbaar te maken.

Criteria

- De betrokken wijken zien het belang in van een sociale netwerkkaart en het betrekken van andere inwoners / spelers in de wijk die de diversiteit van de wijk weerspiegelen;
- De betrokken wijken zijn bereid om tijd vrij te maken, mee te denken over voorbereidingen, het opzetten, het beheer en de continuïteit van de netwerkkaart;
- De wijkteams zijn bereid om mee te werken aan de overdracht van kennis, ervaringen en leereffecten aan andere wijkteams;
- SWM heeft voldoende menskracht om dit project te trekken of te begeleiden;
- De gemeente heeft voldoende menskracht om dit project te begeleiden;
- Er worden goede afspraken gemaakt over het up-to-date houden van de sociale netwerkkaart.

Betrokken partijen / taak- en rolverdeling

SWM: opbouwwerker

- Trekker voor Nieuw Middelburg (aanjager / inspirator / administrator)
- Begeleider voor de Griffioen (kijkt en doet mee in vergaderingen op afroep)

Gemeente: medewerker SSB / wijkmanager

- Begeleider (kijkt en doet mee in vergaderingen op afroep)
- Zorgt voor borging in de gemeentelijke organisatie

Beleidsmedewerker gemeente

Ook andere (beleids)medewerkers vanuit andere beleidsafdelingen betrekken om mee te draaien ter inspiratie en ter stimulans om op participatieve wijze beleid te maken.

Wijkteams

- Griffioen: trekker / eigenaar
- Nieuw-Middelburg: in eerste instantie deelnemer.

De rollen kunnen gedurende het proces verschuiven.

Inwoners / organisaties / instellingen

Nemen deel aan het opstellen van de kaart.

Tijdpad

- 4^e kwartaal 2017: start eerste twee wijken (voorbereiden en uitrollen)
- 1^e kwartaal 2018: beleid maken in de wijk met sociale netwerkkaart als vertrekpunt
- 2^e kwartaal 2018: leerpunten vertalen naar leeratelier voor andere wijken
- 3^e/4^e kwartaal 2018: leeratelier voor andere wijken
- 2019: voorbereiden / uitrollen andere wijken

Communicatie / overdracht

De projectgroep doet tussentijds verslag aan de gemeente en SWM. De betrokken medewerkers sluiten op verzoek aan bij vergaderingen. Aan het einde van het project komen de projectgroep en betrokken medewerkers van SWM en de gemeente bij elkaar om de resultaten te borgen. Zij maken afspraken over:

- Eigenaarschap;
- Mate van transparantie en wijze van ontsluiting;
- Doorvoeren van wijzigingen;
- Updaten van de netwerkkaart;
- Hoe de 'output' eruit ziet;
- Opzet en uitrol leeratelier.

De Raad van Samenwerking, wijkmanagers, medewerkers SWM maken in onderling overleg afspraken maken over hoe diverse spelers (intern en extern) gebruikmaken van deze netwerkkaart.

Wat bereiken?

- De wijk, de organisaties, de gemeente, SWM en andere organisaties / instellingen krijgen in beeld welke individuen of groepen actief zijn, wie met elkaar verbonden zijn en wie met elkaar verbonden zou kunnen worden.
- De sociale netwerkkaart kan gekoppeld worden aan de wensen en de thema's die in de wijk leven. Het kan een basis vormen voor een wijkvisie en een middel om de buurt of wijk te mobiliseren.
- De wijkmanagers en opbouwwerkers hebben een middel in handen om in goed overleg hun rol als verbinder te vervullen.
- Ook voor alle andere 'frontmedewerkers' met veel externe contacten van gemeente, SWM, Woongoed etc. is dit een handig middel om vragen en

binnenkomende initiatieven (overheidsparticipatie) te beantwoorden / te verknopen.

- Als gemeente is het waardevol om dit middel in te zetten bij het toetsen en maken van beleid (van buiten naar binnen werken).
- Het wordt steeds meer gezien als middel om je preventieve zorg in het voorliggend veld in te richten (sociaal domein).

Aanvullende doelstellingen:

- Nieuwe vrijwilligers bereiken ('unusual suspects');
- Jongeren bereiken;
- Basis voor opzetten online platform;
- Basis voor opstellen breed gedragen wijkvisie.

Snel verbeterpunt:

Aanpassen wijkindeling CBS: het CBS maakt gebruik van een andere wijkindeling dan de gemeente Middelburg en SWM. De wijkindeling van CBS is aan te passen. Hierdoor kan de informatie vanuit het CBS gebruikt worden voor wijkvisies en beleidsplannen voor de wijken.

Droombeeld:

Wijkmanagers hadden en hebben nog steeds een belangrijke en cruciale rol als verbinder tussen de wijkteams en de gemeente. Wanneer we als gemeentelijke organisatie meer netwerkgericht gaan werken, zal aan deze functie een andere invulling gegeven worden en op termijn zelfs overbodig worden. Zover is het nog lang niet. Voordat deze omslag gerealiseerd is, is extra capaciteit noodzakelijk. Er komen steeds mee bewonersinitiatieven bij de gemeente en SWM. Het ontleden en verknopen van deze initiatieven vergt veel tijd. Tijd die nu niet toereikend is binnen wijkmanagement. Extra capaciteit binnen dit cluster is dus gewenst.

Ondersteuning door gemeente, SWM, betrokken partijen / bedrijven

SWM

SWM heeft als speerpunt om nog meer netwerkgericht te werken. SWM zet hier – mede gelet op de nieuwe inzichten rondom Porthos – vol op in. Het is dus voor de hand liggend dat SWM een regisserende rol heeft binnen dit experiment. Dit vergt menskracht van zowel de opbouwwerker(s) als een administratieve ondersteuner. SWM kan tevens voorzien in locaties voor samenkomsten.

Gemeente

Ook de gemeente levert menskracht vanuit SSB en wijkmanagement. Daarnaast kan de gemeente voorzien in een training van trainingen om kennis, vaardigheden en van inwoners te herkennen en in te zetten. Ook de gemeente kan voorzien in locaties voor samenkomsten (welzijnsaccommodaties).

Wat als?

Het opstellen van een sociale netwerkkaart is een organisch proces en maatwerk. In iedere wijk zal het proces en de inhoud verschillen. Het kan eigenlijk niet fout gaan en alle uitkomsten zijn dus winst. Indien er geen beweging in komt, kan SWM een aanjaagfunctie vervullen. Alle ervaringen die opgedaan worden tijdens dit experiment, worden meegenomen in het vervolg (doen, leren, evalueren en evolueren).

Suggesties bij het opstellen van sociale netwerkkarten en werken in de wijken (naar aanleiding van de 'slotbijeenkomst op 18 mei 2017)

Tips voor de wijkteams:

- Het wijkteam moet meer de spelers in de wijk verbinden;
- Gebruik verschillende werkvormen om contact te leggen en informatie naar boven te halen. Bijvoorbeeld het organiseren van een Rommelmarkt of een wandeling. Dan kom je ook in contact met "doeners";
- Maak gebruik van het sneeuwbaaleffect. Iedereen die je spreekt heeft weer zijn eigen netwerk;
- Vergeet de service clubs niet (Rotary, Lions, etc.);
- Probeer nieuwe vrijwilligers te benaderen. Het is niet de bedoeling om vrijwilligers "weg te kapen";
- Binnen het wijkteam 'verbinder' aanstellen om conflictsituaties binnen bestuur te voorkomen en/of op te lossen.

Tips voor de gemeente:

- Rol van wijkmanager is ook die van sparring-partner en verbinder in de wijk;
- Zet tandem-managers in: laat de wijkmanagers in duo's werken zodat bereikbaarheid en kennis gewaarborgd is (die is met de huidige parttime-bezetting te kwetsbaar);
- Of zet extra gebiedsmanagers in (boven en onder het kanaal); die kan aanspreekpunt zijn bij afwezigheid van de wijkmanager;
- Vergroot de zichtbaarheid van wijkwethouder, bestuurders en ambtenaren op locatie en verlaag daarmee de drempel om ermee in contact te treden;
- De gemeente moet actiever uitstralen dat ze uitleg en toelichting kan en wil geven;
- Maak gebruik van ambassadeurs in de wijk om begrip te kweken voor het beleid van de gemeente Middelburg;
- Aandacht voor andere competenties bij aannamebeleid van ambtenaren en bestuurders. Dit geldt overigens ook voor de wijkteams;
- Durf af te wijken van de standaardvergaderingen en zorg voor dynamische vergaderingen (op locatie).

Uitdagingen:

- Vraag: Hoe blijft de netwerkkart actueel?;
- Heb aandacht voor de vindbaarheid en toegankelijkheid van de netwerkkart;
- Wie mag de netwerkkart gebruiken? Mag iedereen alles inzien / aanpassen / aanvullen?;
- Gebruik de netwerkkart als een Beursvloer (vraag en aanbod);
- Hoe is de privacy geregeld?;
- In hoeverre is de informatie openbaar wanneer je bij individuen doorvraagt naar kennis, vaardigheden en talenten?

2. Pilot: Wijkteams beheren eigen budget

Omschrijving

Aanleiding

Sommige wijkteams hebben aangegeven zelf over het 'totale' budget vanuit de gemeente te willen beschikken. De reden hiervoor is dat zij autonomer willen werken en zo hun nieuwe rol als intermediair beter kunnen vervullen. Een ander belangrijk punt is vertrouwen. Door dit te faciliteren, spreekt de gemeente haar vertrouwen uit in de wijkteams.

In de huidige situatie hebben zij een bepaald budget tot hun beschikking, dat het cluster wijkmanagement nu beheert. Indien het wijkteam iets organiseert, bijvoorbeeld een wijktafel of activiteit in de wijk, dan worden de rekeningen ingediend bij en betaald door de gemeente.

De huidige opzet van budgetten waar de wijkteams aanspraak op kunnen maken, is als volgt:

Budget	Verdeling	Bedrag
Wijktafelbudget	per wijk, per jaar	€ 1.500,-, € 2.000,- of € 2.500,- (afhankelijk van aantal inwoners van de wijk)
Groencheque	per wijk, per jaar	€ 500,-
Activiteitenbudget	totaal alle wijken, per jaar	€ 10.000,-
Budget bewonersactiviteiten	totaal alle wijken, per jaar	€ 15.600,-

Het activiteitenbudget en budget bewonersactiviteiten zijn nu niet vrij beschikbaar voor de wijkteams. De wijkmanagers betalen hieruit o.a. de huur, consumpties van de diverse vergaderingen en wijktafels, de bezorging en drukkosten voor de papieren nieuwsbrieven, bloemetjes en kaartjes voor zieke of vertrekkende wijkteamleden, de jaarlijkse wijkteametentjes (per wijk maximaal 500 euro), bewonersinitiatieven die vanuit de wijk binnenkomen, officiële openingen van bewonersinitiatieven, de kerstpakketten en de eindejaarsbijeenkomst.

Gewenste situatie

De wijkteams die zelf de regie en verantwoording willen nemen over het totale budget, ontvangen straks:

- Het wijktafelbudget van € 1.500,-, € 2.000,- of € 2.500,- (afhankelijk van aantal inwoners van de wijk), zoals dat ook nu het geval is;
- De groencheque van € 500,- per jaar, zoals dat ook nu het geval is;
- Aangevuld met een bedrag vanuit het activiteitenbudget en het budget bewoners activiteitenbudget. Wanneer we dat bedrag zouden verdelen over elf wijken, kom je uit op een bedrag van € 2.328,- per wijk, per jaar. Echter, het cluster wijkmanagement heeft een vast bedrag nodig per jaar om wijkoverstijgende activiteiten te organiseren, zoals de vrijwilligersbijeenkomst aan het einde van het jaar. Het voorstel is, om € 2.000,- per wijk als uitgangspunt te nemen.

De wijkteams komen daarmee uit op: € 4.000,- / € 4.500,- / € 5.000,- per jaar, afhankelijk van het vaste wijktafelbudget, dat gebaseerd is op het aantal inwoners. Met dit beperkte budget kunnen slechts kleinere initiatieven worden gerealiseerd. Voor grotere initiatieven zijn aanvullende budgetten nodig. Soms kan een deel daarvan gevonden worden in reguliere gemeentelijke budgetten (zie ook kopje hieronder). Andere mogelijkheden zijn sponsoren, subsidies, fondsen, zelfwerkzaamheid etc..

Overige budgetten

Soms komen wijkteams met een verzoek bij de gemeente, bijvoorbeeld voor het aanleggen van een speeltuin in de wijk of buurt. Dergelijke verzoeken komen vaak wel binnen bij één van de wijkmanagers, maar hij of zij stuurt dit verzoek door naar bijvoorbeeld het cluster groenbeheer, die hiervoor eigen budgetten ter beschikking heeft. Deze budgetten worden hier verder buiten beschouwing gelaten.

Oprichten van stichting of vereniging

Deelnemende wijkteams (maar ook andere wijkteams) kunnen een stichting of vereniging oprichten met volledige rechtsbevoegdheid (oprichting bij notariële akte, inschrijving handelsregister, opstellen statuten, afsluiten aansprakelijkheidsverzekering bestuurders). Dit heeft als grote voordeel dat het wijkteam op die manier extra gelden kan binnenhalen door middel van subsidies en fondswerving. Wanneer dit goed aangepakt wordt, gaat dit om substantiële bedragen. Het Oranjefonds deed onlangs een oproep waarbij zij stichtingen en verenigingen in Zeeland opriep om verzoeken in te dienen. (PZC, 12 mei, 'Zeeland laat miljoenen liggen') (zie bijlage 6).

Toelichting:

Wijkteams die een stichting of vereniging hebben opgericht, hebben daardoor vanzelf ook een structuur in het leven geroepen die hen (ook juridisch) in staat stelt en verplicht om als collectiviteit een financieel beleid te voeren. Tevens voldoen zij hiermee aan een voorwaarde die vaak gesteld wordt om in aanmerking te komen voor bepaalde subsidiekanalen, fondsenwerving en sponsoring. Als door een subsidieverstrekker of fonds cofinanciering vereist wordt, kan (een deel van) het wijkbudget hiervoor alvast opgevoerd worden. Dat werkt vaak vertrouwenwekkend in de ogen van die subsidieverstrekker of dat fonds.

Opmerking: sommige lokale ondernemers en handelaren ondersteunen groepen of projecten financieel of 'in natura' op basis van vertrouwen en 'we kennen elkaar', dus zonder dat formeel de vereiste wordt gesteld om een stichting of vereniging te zijn.

SWM kan wijkteams ondersteunen bij het oprichten van een stichting of vereniging en bij het leren 'verdienen van geld'. Dit nemen we mee in het leeratelier 'Wijkteams Nieuwe Stijl', waarin een workshop 'De wijk wordt rijk' is voorzien.

Overige wijkteams

We gaan een pilot draaien met 2 of 3 wijkteams. Dit is geheel op vrijwillige basis: het mag, maar hoeft niet. De gemeente blijft het budget beheren van de wijkteams die niet kiezen voor het verleggen van de budgetverantwoordelijkheid. Er zijn ook wijken die expliciet hebben aangegeven niet mee te willen draaien, omdat zij neutraal willen blijven in de wijk. Door de verantwoordelijkheid voor het toekennen van gelden aan ingediende activiteiten bij hen neer te leggen, kan er mogelijk frictie ontstaan met initiatiefnemers van activiteiten die afgewezen worden.

De gemeente blijft de jaarlijkse bijeenkomst voor de vrijwilligers (inclusief het kerstpakket) organiseren. Ook de gezamenlijke bijeenkomst van alle wijkteams zal door de gemeente bekostigd worden.

Droombeeld

Wanneer we verder door durven te dromen, zou je ook kunnen denken aan het betrekken en inspraak geven van de wijkteams / inwoners van een wijk in het besteden van grotere sommen gelden aan bijvoorbeeld wegen en groen in hun wijk. Dit vergt een andere manier van denken en werken voor zowel raad (kaders), college (verantwoording) als ambtenarenapparaat (uitvoering).

Welke wijk(en)

Wijkteam Zuid en wijkteam 't Zand/Stromenwijk hebben aangegeven belangstelling hebben voor deze pilot, op hun voorwaarde dat er een 'budget naar tevredenheid' beschikbaar komt. *Wijkteam 't Zand / Stromenwijk en wijkteam Zuid hebben een begroting ingediend. De bedragen onder de eindstreep zijn een stuk groter, dan waarover in dit voorstel gesproken wordt. Voordat we verder kunnen gaan met deze pilot, dienen we hier samen naar te kijken. Hebben we het

over dezelfde activiteiten met bijhorende budgetten of zijn er mogelijk nog andere budgetten in het spel? In eerdere bijeenkomsten heeft ook dorpsvereniging Arnhemduiden aangegeven belangstelling te hebben voor een eigen budgetverantwoordelijkheid.

Criteria

- De gemeente en het deelnemende wijkteam zijn het eens over het budget dat vanuit de gemeente beschikbaar gesteld wordt;
- Het deelnemende wijkteam betaalt van dit budget:
  - Activiteiten die het wijkteam zelf uitvoert;
  - Bijdragen aan bewonersinitiatieven;
  - Het organiseren van wijktafels, bijeenkomsten en vergaderingen (huur locaties, consumpties, etc.), officiële openingen bij initiatieven, het jaarlijkse wijkteametentje, etc.
  - Kosten voor communicatiemiddelen (website, toekomstige platform, nieuwsbrieven*, etc.);
  - De lief en leed-pot, zoals presentjes voor een vertrekkend bestuurslid, kaartjes etc.
- De deelnemende wijkteams stellen eenvoudige criteria op waaraan een bewonersinitiatief moet voldoen om in aanmerking te komen voor een bijdrage uit het budget (dit onderdeel wordt meegenomen in het leeratelier 'Wijkteam nieuwe stijl');
- De deelnemende wijkteams leggen verantwoording af over hun uitgaven;
- De gemeente legt de drempel voor deze verantwoording zo laag mogelijk. Dat wil zeggen: aan het begin van het jaar een begroting en aan het einde van het jaar een verantwoording middels een beknopt (foto)verslag met een overzicht van activiteiten en bijhorende kosten. Een accountantsverklaring is niet nodig;
- De gemeente en de deelnemende wijkteams maken van te voren afspraken over wat er gebeurt met een overschot van budgetten. Hier komt een limiet op om te voorkomen dat geld opgepot wordt. In overleg kunnen restanten overgeheveld worden naar een volgend jaar, waarin een grote activiteit is gepland;
- De gemeente en de deelnemende wijkteams bespreken van te voren een aantal scenario's door (o.a. tussentijds stoppen).
- Er is wederzijds vertrouwen tussen het wijkteam en de gemeente.

*De gemeente heeft de nieuwsbrieven in eerdere fase wegbezuinigd en de wijkteams gevraagd om op zoek te gaan naar alternatieven. Denk bijvoorbeeld aan actieve deelname op sociale media, meeliften op bestaande wijk/dorpskrantjes etc.. Sommige wijkteams houden echter vast aan het verspreiden van de papieren nieuwsbrief om zo alle doelgroepen te kunnen bereiken. Met name de kosten voor het verspreiden van de nieuwsbrief zijn erg hoog. Een nieuw voorstel kan zijn: de papieren nieuwsbrief van max. 4 A4-tjes wordt door de gemeente gedrukt, maar de (kosten voor) verspreiding neemt het wijkteam zelf voor haar rekening.

Betrokken partijen / taak- en rolverdeling

- Gemeente: hevelt het budget over. Dit doet zij aan het begin van het jaar.
- Deelnemend wijkteam: beheert eigen budget en is budgetverantwoordelijk. Het wijkteam legt aan het einde van het jaar (minimale) verantwoording af.

Tijdpad

Pilot voor de duur van 2 jaar, met ingang van 1/1/2018.

Het wijkteam informeert de gemeente halfjaarlijks over de voortgang en aan het einde van het jaar is er een evaluatie in combinatie met de verantwoording over het eerste jaar.

Instappen kan gedurende het hele jaar. De reeds gedane uitgaven worden dan afgetrokken van het totale over te hevelen budget.

<p>Communicatie / overdracht</p> <p>De gemeente en het wijkteam trekken gezamenlijk op in de communicatie over deze pilot met de betreffende wijk. Het wijkteam en de wijkteammanager bespreken de voortgang van de pilot tussentijds tijdens hun reguliere contacten. Mocht blijken dat dit goed loopt, kunnen de deelnemende wijkteams ook andere wijkteams inspireren en leren over hun opgedane kennis en ervaringen in een leeratelier.</p>
<p>Wat bereiken?</p> <ul style="list-style-type: none"> • De gemeente spreekt haar vertrouwen uit; • Deelnemende wijkteams kunnen autonoom functioneren; • Deelnemende wijkteams, die verenigd zijn in een stichting of vereniging kunnen extra gelden binnenhalen (subsidies en fondsen); • De gemeente heeft minder administratie.
<p>Ondersteuning door gemeente, SWM, betrokken partijen / bedrijven</p> <p>Binnen deelproject D is gesproken over ondersteuning, zowel vanuit de gemeente als SWM. Dit staat beschreven in 'Leeratelier: Wijkteams nieuwe stijl'. De wijkmanager kan het wijkteam adviseren (gevraagd en ongevraagd). Daarnaast kan de wijkmanager de gemaakte afspraken toelichten aan derden. SWM kan een bemiddelende rol hebben bij eventuele conflicten (denk bijvoorbeeld aan het toekennen van budgetten).</p>
<p>Wat als?</p> <p>Wat doen we als zaken anders gaan dan voorzien? Denk bijvoorbeeld aan de volgende scenario's:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Het wijkteam stopt ermee; • Het wijkteam wil de budgetverantwoordelijkheid niet meer dragen; • Mensen in de wijk zijn het niet eens met de toekenning van gelden aan bepaalde activiteiten; • Het wijkteam heeft een tekort op de begroting. <p>Van te voren maken het wijkteam en de gemeente afspraak over denkbare scenario's en hoe dan te handelen. Het document opgesteld voor de sessie met de Raad van Inspiratie over 'issue-management' kan handvatten bieden.</p>
<p>Suggesties bij het opzetten van wijkteams met eigen budgetverantwoordelijkheid (naar aanleiding van bijeenkomst 18 mei 2017)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Richt één overkoepelende stichting op die subsidies voor alle wijkteams kan binnenhalen. Of laat SWM (is al een stichting met de nodige expertise) voor de wijkteams de subsidies aanvragen. Samenwerking op dit gebied is gewenst omdat niet alle wijkteams over de mensen/expertise zullen beschikken om deze gelden binnen te halen. Hier zitten echter wel haken en ogen aan. Stichtingen kunnen namelijk maximaal twee keer per jaar aanspraak maken op een fonds. • Betrek/geef de wijkteams ook inspraak in het besteden van grotere sommen gelden aan bijv. wegen/groen in hun wijk. • Open één hoofdrekening bij de bank met daaronder elf bankrekeningen. Dit geeft een flinke besparing t.a.v. de bankkosten. • Maak inzichtelijk binnen de gemeente hoe het totale budget nu over de wijkteams wordt verdeeld. Sommige wijkteams geven aan nu te beschikken over € 8.000,- per jaar. Kunnen we zicht krijgen op andere gelden binnen de gemeente waaruit kosten voor de wijkteams kunnen worden betaald? -> Snel verbeterpunt: inzichtelijk maken welke 'potjes' er allemaal zijn binnen de gemeente, waaruit initiatieven gericht op het vergroten van de leefbaarheid (deels) betaald kunnen worden.

3. Stappenplan verbeteringen informatiestroom

Omschrijving

In deelproject C, Informatiestroom gemeente – wijkteam - wijk, is gekeken naar de huidige situatie, zaken die goed gaan, verbeterpunten en een 'droomscenario'. In dit stuk vindt u een stappenplan ter verbetering van de informatiestroom tussen gemeente – wijkteam – wijk.

Huidige situatie

Op dit moment wordt er op verschillende manieren gecommuniceerd tussen: het wijkteam en de wijk; het wijkteam en de gemeente; de wijk en de gemeente; en de wijken onderling. Aan het einde van dit document, vindt u een overzicht hiervan.

Sinds de start van het wijkgericht werken, zijn er al veel verbeteringen op het gebied van communicatie doorgevoerd. Met name het contact met en via een vaste wijkmanager en de bijeenkomsten met de afdelingshoofden van de gemeente middelburg worden als zeer positief ervaren. Maar er is zeker nog een aantal verbeteringen mogelijk. Denk aan: het voorkomen van een 'overload' van beleidsplannen bij de wijkteams, een betere c.q. snellere afhandeling van klachten en het doorsturen van alle relevante informatie over de wijk aan het wijkteam door de gemeente.

Een snel verbeterpunt kan zijn een extra stap inlassen bij de redactie van de afdeling communicatie. Bij de afdeling communicatie van de gemeente komt veel informatie binnen. Daar worden persberichten, artikelen voor de Faam en de website geschreven. In de werkwijze van de redactie kan een extra handeling toegevoegd worden, namelijk het delen van deze informatie met het wijkteam. De afdeling communicatie pakt dit op.

Evolutie

Uit de gesprekken met de wijkteams is naar voren gekomen dat de rol van de wijkteams verschuift van gespreks- en discussieforum naar een intermediaire rol tussen de gemeente en de wijk. Tijdens de bijeenkomsten van wijkteamleden is dit op verschillende manieren benoemd. Het wijkteam is de spreekbuis tussen bewoners en gemeente, een doorgeefluik, een schakel, de smeeroilie of de toegang naar de gemeente.

In veel gevallen zal dit inderdaad de rol van het wijkteam kunnen zijn. Het wijkteam onderhoudt veel contacten, het investeert in netwerken, het wijkteam fungeert als de "ogen en oren" van de wijk. In de meest ideale situatie is het wijkteam dan ook hét punt waar alle informatie uit de wijk samen komt. Dus ook wanneer zij niet actief is betrokken, wordt het wijkteam door de gemeente en eventuele andere partijen geïnformeerd over ontwikkelingen. Voor een goede samenwerking is transparantie over ideeën en activiteiten over en weer erg belangrijk.

Droombeeld

Bovenstaande sluit goed aan op het droombeeld dat uit deelproject C naar voren is gekomen. Eén Middelburgs breed online platform, waar alle informatie van én voor de wijken op één centraal punt samenkomt. De informatie is beschikbaar voor zowel de wijkteams als de rest van de buitenwereld. Je kunt via dit platform snel veel mensen bereiken. Via het platform is een koppeling mogelijk tussen verschillende communicatiemiddelen van de wijkteams, gemeente, SWM en allerlei andere (maatschappelijke) partners zodat middelen elkaar aanvullen en versterken. Denk aan het doorplaatsen van berichten van verschillende websites op het platform en sociale media, zoals Facebook, Twitter en Instagram. Verder is interactie mogelijk, iets waar gemeente en wijkteams in hun veranderende rol binnen de participatiemaatschappij.

Het hogere doel van het platform is: Een beter en directer contact met de buurt, waarbij iedereen mee kan doen en wat bijdraagt aan het welzijn van onze inwoners.

In het document 'Verbinden- Stimuleren- Inspireren. Middelburgers, goed geïnformeerd' van Herco Beekman (wijkteamlid van 't Zand / Stromenwijk) staat dit uitgebreid omschreven. Zie bijlage 4.

Fasering

In deelprojectgroep C is verder nagedacht over hoe dit gerealiseerd kan worden. Al snel werd duidelijk dat het 'droombeeld' van een online platform, niet eenvoudig is en niet in één keer te realiseren is.

Het is als een goede auto (middel), waar je alleen iets aan hebt met een volle tank benzine (informatie) en een rijbewijs (kennis en kunde). Om te 'sparen' voor die droom, stellen we daarom het volgende groeimodel voor.

- Fase 1a: De wijkteams moeten om kunnen gaan met een dergelijk systeem (kennis en kunde). Dit faciliteren we door middel van een leeratelier met diverse workshops en trainingen. Tijdens het leeratelier is ook aandacht voor de benzine van de auto (de informatie).
- Fase 1b: In het experiment sociale netwerkkaart kan het draagvlak voor een platform worden getoetst en uitwerking verder worden verkend. Zie ook voorgaand experiment.
- Fase 2: Het opzetten van zo'n platform (de auto) vraagt de nodige doordinking op technisch en financieel gebied.

Fase 1a: Leeratelier: Ondersteuning wijkteams (online) communicatie

Allereerst gaan we de wijkteams faciliteren in hun (online) communicatie. Dat doen we door het organiseren van een leeratelier, bestaande uit een aantal trainingen en workshops. Denk aan:

- Hoe zet ik een online (wijk)platform op? (website, social media, digitale nieuwsbrief);
- Hoe kom ik aan leuke, nuttige, interessante, inspirerende informatie?;
- Teksten schrijven: de do's and dont's!;
- Hoe zorg ik voor een goede combinatie tussen de online en offline communicatie en interactie met de wijk?;
- Meten is weten: het omgaan en interpreteren van statistieken van de website en social media.

We richten een website in als leeromgeving, waarvoor alle wijkteams een 'oefenaccount' krijgen. Wanneer wijkteams overgaan naar de nieuwe omgeving van de website, krijgen zij altijd een training hoe om te gaan met de website, content management en koppeling met social media.

Fase 1b: zie document 1. Experiment sociale netwerkkaart

Fase 2: Inrichting platform Middelburgers.nl

Het opzetten van een platform vergt verdere doordinking, waarbij onder andere de volgende vragen beantwoord dienen te worden:

- Welke partners betrek je bij het opzetten van een dergelijk platform?;
- Wie neemt welke rol op zich?;
- Wat voor kosten zijn ermee gemoeid (opstartkosten en structurele kosten)?;
- Wie is bereid om mee te betalen, zowel opstartkosten als structurele kosten?;
- Zijn er fondsen beschikbaar die hier aan bij willen dragen?;
- Is er een terugverdienmodel mogelijk?;
- Wie wordt 'eigenaar' van het platform?;
- Waar halen we content vandaan?;
- Welke technische koppelingen zijn nodig en wat vergt dat voor aanpassingen op bestaande middelen?

Welke wijk(en)
<ul style="list-style-type: none"> • Alle wijkteams kunnen meedoen met het leeratelier; • Omdat ook diverse medewerkers van de gemeente met deze ontwikkeling te maken hebben of krijgen, worden ook zij uitgenodigd om deel te nemen. Door samen te onderzoeken wat wel en niet werkt, kan er iets moois ontstaan waar breed draagvlak voor is; • Hetzelfde geldt voor SWM en eventueel andere betrokken partijen; • Omdat wijkteams behoefte hebben aan mensen die dit voor het wijkteam willen oppakken, kunnen ook andere belangstellenden inschrijven. Op die manier houden de wijkteams er mogelijk nieuwe (jongere) vrijwilligers aan over die het leuk vinden om dit op te zetten en te beheren voor een wijk.
Criteria
<ul style="list-style-type: none"> • We houden het leeratelier zo laagdrempelig. Iedereen die belangstelling heeft mag deelnemen. • De training specifiek gericht op de overstap naar een nieuw systeem, is uitsluitend bedoeld voor wijkteamleden of potentiële wijkteamleden.
Betrokken partijen / taak- en rolverdeling
Zie 'Ondersteuning door gemeente, SWM, betrokken partijen / bedrijven'.
Tijdpad
<p><u>Fase 1A:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Voorbereiden workshops en trainingen: 3^e kwartaal 2017 • Inschrijving open: 4^e kwartaal 2017 • Start workshops en trainingen: januari 2018 – april 2018 <p>Met uitzondering van de training van de wijkteams. Het inrichten van de wijkplatforms is begonnen in 2015. In juni 2017 zijn er 4 wijkplatforms volledig operationeel. In de rest van het jaar zullen ook de overige platforms operationeel worden, met uitzondering van twee wijkteams.</p> <p><u>Fase 1B:</u> Zie uitwerking sociale netwerkkaart</p> <p><u>Fase 2:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Start onderzoek: begin 2018 • Gefaseerde uitrol: start 1^e kwartaal 2019
Communicatie / overdracht
<ul style="list-style-type: none"> • Er komt een kleine werkgroep die de workshops en trainingen voor gaat bereiden. Hierin nemen onder andere deel: medewerker SWM, communicatieadviseur van de gemeente, Herco Beekman (wijkteam 't Zand / Stroomwijk en een ander wijkteamlid); • Uitnodigingen lopen via communicatiemiddelen van de gemeente en SWM (website, social media), adresbestanden vrijwilligersorganisaties SWM en de wijkmanagers; • Via een digitale nieuwsbrief kan informatie tussen betrokkenen uitgewisseld worden; • Ieder half jaar vindt er een evaluatie plaats.

<p>Wat bereiken?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Groot bereik; • Structuur & uniformiteit voor de wijkteams in de communicatie naar de wijk; • Offline en online communicatie elkaar laten versterken; • Betere up-to-date informatieverstrekking aan de wijk. Niet beperkt tot 2x wijktafels en papieren nieuwsbrieven; • Meer online interactie tussen wijkteams en bewoners; • Vervanging van huidige communicatiemiddelen die beter passen bij deze tijd. Een goed functionerend netwerk als Middelburgers.nl kost geld (opzet en onderhoud), maar kan ook geld opleveren omdat het andere communicatiemiddelen geheel of gedeeltelijk kan vervangen. Denk bijvoorbeeld aan wijktafels die niet meer twee maar één keer per jaar hoeven te worden georganiseerd, informatieavonden, papieren nieuwsbrieven in de wijken etc.. • Last but not least: denk vooral aan de 'onzichtbare' winst, die niet in geld uit te drukken is. Een beter en directer contact met de buurt, waarbij iedereen mee kan doen en bijdraagt aan het welzijn van onze inwoners.
<p>Ondersteuning door gemeente, SWM, betrokken partijen / bedrijven</p> <p><u>Gemeente</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Algemeen: Budget voor gastsprekers workshops; • Communicatieadviseur gemeente: aanjaagfunctie, coördinerende en faciliterende rol; • Wijkmanagers en redactieleden gemeente: draaien mee in workshops en trainingen en denken mee over uitwisselen van content. <p><u>SWM</u></p> <p>Mede organiseren en faciliteren van workshops en trainingen.</p> <p><u>Externen</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Herco Beekman: uitvoering transitie naar uniforme platforms, workshops & trainingen, beheer (en redactie) platforms, inrichten virtuele wijk: wijzindewijken.nl (oefenen) • Andere sprekers en trainers workshops <p><u>Andere (potentiele) partners / Bedrijven</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • In fase 1b en 2 zal onderzocht worden welke partners en bedrijven interessant zijn voor deelname en cofinanciering.
<p>Wat als?</p> <p>De verschillende scenario's van het opzetten van een platform wordt onderzocht in fase 2.</p>

Overzicht huidige Informatiestroom:

Communicatie wijkteam en de wijk:

Wijktafel (=wijkbijeenkomst): Veelal op klassieke manier georganiseerd: vergaderen, pauze, vergaderen, nazit. Dit is een weinig interactieve manier van contact leggen met de inwoners van de wijk en de jongere garde heeft hier niet of nauwelijks belangstelling voor. De wijkteams hebben aangegeven dat zij zoeken naar nieuwe manieren om interactief met de inwoners van de wijk te communiceren.	2x per jaar	In leeratelier Wijkteams nieuwe stijl komt dit onderwerp aan bod. Er is behoefte aan wijktafel nieuwe stijl. Dit is voorzien bij 'leeratelier wijkteams nieuwe stijl'.
Papieren nieuwsbrief	Gemiddeld 2x per jaar, voorafgaand aan de wijktafel	Nadeel is dat dit een kostbare zaak is. Voordeel is dat iedereen, ook een oudere doelgroep bereikt kan worden.
Digitale media, zoals website en social media	Doorlopend	De inzet van digitale middelen en de ambities verschillen enorm. Hier is nog veel winst te behalen.

Communicatie wijkteams onderling

Sinds een aantal jaar is er steeds meer communicatie tussen de wijkteams onderling. Zij organiseren zelf twee keer per jaar een bijeenkomst om elkaar in klein comité te ontmoeten. Het doel van deze ontmoetingen zijn is: elkaar leren kennen en leren van elkaar. Deze ontmoetingen hebben zijn uitwerking: steeds vaker weten wijkteams elkaar te vinden voor vragen en ideeën.

Communicatie gemeente en het wijkteam:

Wijkteam en wijkwethouder	Zo vaak als gewenst maatwerk, per wijk verschillend	Aanwezig bij officiële openingen en wijktafels, direct bereikbaar via mail en telefoon.
Overleg wijkteam en wijkmanager	Zo vaak als gewenst maatwerk, per wijk verschillend	Via reguliere of incidentele bijeenkomsten, zeer regelmatig contact via mail en telefoon.
Overleg wijkteamvoorzitters,	4 x per jaar,	Bijeenkomsten en indien nodig weet het wijkteam het afdelingshoofd per mail

afdelingshoofden gemeente en wijkmanager(s)	positieve ervaring	of telefoon te bereiken.
Klachten openbare ruimten		Verbetering is nog steeds gewenst. Indien klachten nu niet snel opgepakt of naar tevredenheid opgepakt worden, schaaft het wijkteam vaak op naar de wijkmanager, het betreffende afdelingshoofd of de wijkwethouder. Snel verbeterpunt: in kaart brengen waar het vaak spaak loopt en daarop handelen.
Bewonersparticipatie: vakafdelingen sturen beleidsstukken door naar de wijkteams	Afhankelijk van de hoeveelheid beleidsstukken van de vakafdelingen en het bewustzijn van de betreffende ambtenaar	Wijkteams ervaren het ontvangen van beleidsstukken vaak als overload. Snel verbeterpunt: verplichte samenvatting van 1 A4 met de belangrijkste wijzigingen voor een wijk.

Communicatie gemeente – wijk:

De gemeente communiceert op verschillende manieren met haar inwoners en is op verschillende manieren bereikbaar, te weten:

Website en sociale media; persberichten; pagina in Faam; informatiebijeenkomsten; klankbordgroepen; gemengde werkgroepen voor co-creatie (nieuw en binnenkort toegepast); world cafés (nieuw en onlangs toegepast); brieven; mails; het Tip (eerste aanspreekpunt gemeente); klachtenlijn openbare ruimten; etc.. Met het oog op de actualisatie van burgerparticipatie, de wijzigingen van de omgevingswet en de actualisatie van de kwaliteitsatlas, zal daar de komende tijd een aantal nieuwe middelen en werkmethodes aan toegevoegd worden.

4. Leeratelier: Wijkteam Nieuwe Stijl

Omschrijving

Behoefte

Uit de drie bijeenkomsten van Deelproject D (Ondersteuning) kwam een duidelijke rode draad: de wijkteams wensen een goede ondersteuning van Stichting Welzijn Middelburg bij hun veranderende rol van platform naar intermediair. Bijna alle wijkteams worstelen met dezelfde vraagstukken. Eén daarvan is het werven van vrijwilligers en het inrichten op een goede en solide manier van hun besturen, die past bij hun nieuwe rol. De ondersteuning van de wijkteams zou kunnen bestaan uit het organiseren van trainingen om ze op weg te helpen een slag te maken met het vinden van vrijwilligers. Om goede en betrokken vrijwilligers te kunnen vinden, is het ook belangrijk voor een wijkteam om te zich realiseren naar wat voor soort vrijwilligers er gezocht wordt. Daarbij is een beschrijving van de functieprofielen en rollen belangrijk. Als een wijkteam verder wil professionaliseren en fondsen en subsidies wil aanschrijven, is een rechtsvorm nodig. Ook hiervoor is kennis vereist en is ondersteuning gewenst.

Opzet leeratelier

Hieronder een eerste gedachtegang voor de opzet van de workshops die binnen dit leeratelier georganiseerd kunnen worden:

Workshop 1: 'Wijkteam nieuwe stijl'

- Wat voor soort taken / rollen passen bij de wijkteams nieuwe stijl?;
- Hoe ziet het ideale team eruit?;
- Wat voor soort mensen zoeken we (nog)?;
- Waar kunnen we deze mensen vinden?;
- Hoe stel je je op als wijkteam?*
- Hoe kunnen we het vrijwilligerswerk aantrekkelijk maken?;
- Permanente vrijwilligers versus incidentele vrijwilligers (op thema / activiteit).

Workshop 2: 'Hoe bereiken we de wijk?'

- Hoe ziet onze wijk eruit? Demografische gegevens, krachten en kansen, uitdagingen, etc.. (gastspreker medewerker Ruimtelijk Beleid van de gemeente);
- Brainstorm voor 'wijktafel nieuwe stijl', bijvoorbeeld het organiseren van een leuke activiteit gekoppeld aan inventarisatie wensen in de wijk;
- Opwarmertje voor leeratelier over social media (zie leeratelier 'Ondersteuning wijkteams (online) communicatie').

Workshop 3: 'De wijk wordt rijk'

- Welke alternatieve geldbronnen zijn er?;
- Tips en trics sponsoring, subsidies en fondsen;
- Het Oranjefonds in het bijzonder (PZC, 12 mei: 'Zeeland laat miljoenen liggen');
- Overige fondsen (de Heidemaatschappij, VSB fonds, fonds Rabobank).

Workshop 4: 'Hoe richt ik een stichting of vereniging op?'

- Wat zijn de voordelen (en nadelen)?;
- Welke stappen moeten we zetten?;
- Wat komt erbij kijken als het zover is? (kosten, inrichting, verantwoording etc.).

*Van de gemeente wordt nu een meer open, flexibel en empathische houding gevraagd. Dat werkt uiteraard twee kanten op. Het is een samenspel. Het 'oude' wij versus wij-denken is eindig. Voor een goede samenwerking is wederzijds respect en vertrouwen noodzakelijk. Dit vergt bij sommige mensen in de wijkteams ook een andere houding en gedrag.

Welke wijk(en)

- Alle wijkteams mogen meedoen.
- Dit leeratelier kan ook breder getrokken worden, door ook andere vrijwilligersorganisaties in Middelburg uit te nodigen. Op die manier kan er optimaal van elkaar geleerd worden en ontstaat er wellicht interesse vanuit andere hoeken om in een wijk(team) te participeren.

Criteria

- Deelname is vrijwillig en gratis;
- Er zit geen maximum op het aantal deelnemers per wijk;
- Wijkteams kunnen zich inschrijven voor één of meerdere modules. Zij hoeven niet per se alle workshops te volgen.

Betrokken partijen / taak- en rolverdeling

SWM heeft een belangrijke rol in het organiseren van dit leeratelier. Het aanbieden van dergelijke leerateliers past binnen het 'Kennisplatform' dat SWM onlangs samen met enkele andere organisaties heeft ingericht. SWM kan deze andere organisaties betrekken. Daarnaast kan SWM ook bekende fondsen, de Rabobank, lokale serviceclubs, een notaris, subsidiedeskundigen uit de gemeente of uit de ZB betrekken. Mogelijke kosten voor externe gastsprekers en trainers komen voor rekening van de gemeente Middelburg. Hiervoor moet nog dekking gevonden worden. Een mogelijkheid is het inzetten van het overschot van wijkbudgetten.

Tijdpad

Concept planning, in overleg met SWM vast te stellen:

- Voorbereiding en openstellen: 4^e kwartaal 2017;
- Start workshops: januari 2018. De planning van het Kennisplatform vindt ver van te voren plaats en is voor de rest van 2017 al ingepland. Daarom schuiven we door naar begin 2018.

Indien gewenst kan het leeratelier in tweede helft van 2018 of in 2019 opnieuw aangeboden worden, aangevuld met nieuwe wensen en inzichten vanuit de wijkteams en andere vrijwilligersorganisaties.

<p>Communicatie / overdracht</p> <ul style="list-style-type: none"> • Stichting Welzijn Middelburg organiseert de trainingen op vraag van de wijkteams of andere vrijwilligersorganisaties. Belangrijk is dat er een goede interactie en informatie-uitwisseling bestaat tussen de wijkteams en de medewerkers van SWM. Een aantal mensen uit de wijkteams denken mee over de invulling van de workshops. • Wijkteams informeren elkaar en de wijkmanager over de gevolgde trainingen. Zo kunnen ze elkaar enthousiasmeren en kunnen kruisbestuivingen ontstaan over de opgedane kennis.
<p>Wat bereiken?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Solide wijkteams die een reële afspiegeling zijn van hun wijk; • Bekendheid en draagvlak in de wijk; • Toekomstbestendige wijkteams.
<p>Ondersteuning door gemeente, SWM, betrokken partijen / bedrijven</p> <ul style="list-style-type: none"> • SWM biedt de trainingen gratis aan voor de wijkteams; • Naast gelden van de gemeente, kan SWM fondsen aanschrijven hiervoor.
<p>Suggesties voor het vormen van solide wijkteams (naar aanleiding van bijeenkomst 18 mei 2017)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Persoonlijke benadering (voorbeeld: geef tijdens wijktafels de bezoekers een tastbare herinnering mee om een keer aan te sluiten bij een reguliere wijkteamvergadering); • Jongerenwerk van SWM benaderen om jongeren uit de wijk mee te laten denken in de wijkteams; • Kinderraden/leerlingenraden laten kennismaken met wijkteams; • De gemeente oefent geen invloed uit op de samenstelling van de teams; • Een wijkteam denkt in het algemeen belang van een wijk, is zoveel als mogelijk neutraal en bedrijft geen politiek; • Nodig afgevaardigden van wijkorganisaties uit tijdens reguliere wijkteamvergaderingen; • Accepteer ook als er geen behoefte is aan een wijkteam of dorpsvereniging; • Kijk wijkoverstijgend: maak bijvoorbeeld teams boven/onder het kanaal of thema-teams (voorbeeld groengroep, verkeerswerkgroep, sociale groep, troepgroep); • Maak een “doe-team” en een “denk-team”; • Stel profielen en competenties op binnen een wijkteam; • Maak een wijktafel “nieuwe stijl”, denk aan: themabijeenkomst, informatiemarkt, picknick of koffie-uurtje met de wijkwethouder of een andere informele bijeenkomst; • Organiseer de wijktafel op wisselende locaties in de wijk om nieuwe bezoekers aan te trekken; • Maak een digitaal prikbord (lenen, ruilen, diensten uitwisselen); • Leer van de andere wijkteams en leg verbindingen. Dit kan bijvoorbeeld ook door het organiseren van een competitie of een wedstrijd met als doel verbindingen te leggen en hou een informele nabeschuiving (3^e helft).

5. Pilot 'Right to Challenge': Groenonderhoud wijk Zuid

Omschrijving

In deelprojectgroep B is ook gekeken naar het 'Right to Challenge'.

Wat verstaan we onder het 'Right to Challenge'?

Onder het Right to Challenge verstaan we het recht dat een buurt of wijk krijgt om mee te dingen bij opdrachten, zodat zij (mede-) uitvoerder worden van de diensten waarvan zijzelf gebruik maken. Zo kunnen groepen burgers lokale voorzieningen overnemen wanneer zij denken het zelf anders en beter te kunnen organiseren. Bij ons is het 'recht tot uitdagen' opgenomen in de WMO, maar wijkteams, verenigingen en burgerinitiatieven kunnen ook op heel andere terreinen middelen en verantwoordelijkheid krijgen om een taak van de gemeente over te nemen. De trefwoorden zijn steeds: maatschappelijke aanbesteding ten behoeve van publieke taken.

Complex vraagstuk

Al snel werd duidelijk dat dit een mooi gedachtegoed is, maar ook een complex gedachtegoed. Vragen waar je op voorhand een antwoord op moet formuleren zijn bijvoorbeeld:

- Welke taken kan en wil de gemeente wel (en niet) 'challengen'?
- Met welk doel? Vermeende kostenbesparing, welzijnsbevordering in een wijk?;
- Aan welke criteria moet een initiatiefnemer voldoen om een taak van de gemeente over te kunnen nemen? Minimaal aantal deelnemers? Draagvlak in straat, buurt, wijk? Continuïteit?;
- Wat spreken gemeente en 'challengers' samen af over de afbakening van taken, vaststelling budget, prestatieafspraken, looptijd etc.?
- Hoe gaat de gemeente hiermee om in praktische zin? Komen ambtenaren hierdoor op straat te staan of krijgen zij andere taken?;
- Wat gevolgen heeft dit voor de totale begroting?;
- En wat doen we als het anders loopt dan voorzien?

Zo'n dertig andere gemeenten in Nederland onderzoeken momenteel dit vraagstuk. Een van de meest gevorderde gemeenten is waarschijnlijk Rotterdam. De makers van Rotterdam hebben een handleiding 'Zo ken het ook' opgesteld.

Het Nieuwe Samenspel

Om op al deze en andere vragen een antwoord te kunnen formuleren willen we in Middelburg een 'oefenomgeving' creëren. Hierin willen we met potentiële 'challengers' samen op onderzoek gaan naar een aantal inhoudelijke en organisatorische condities waaronder Right to Challenge goed zou kunnen werken. De gemeente Middelburg participeert in het Nieuwe Samenspel. Het is een methodiek om spelenderwijs samen diverse participatievraagstukken te onderzoeken en waar te maken. Het spel richt zich op het eigen maken van vaardigheden die nodig zijn bij samenwerking, zoals inlevingsvermogen.

Pilot: Groenonderhoud Zuid

Binnen deelwerkgroep B is gesproken over een mogelijke pilot van het groenonderhoud in wijk Zuid. Er heerst nu ontevredenheid over het groenonderhoud. Stel dat een groep bewoners de bevoegdheid krijgt om (onder andere in samenwerking met Orionis) de groenmedewerkers aan te sturen bij het groenonderhoud: welke afspraken en voorwaarden dienen dan met de gemeente te worden gemaakt en opgesteld?

Parallel aan deze casus zou een pilot met een casus op het gebied van zorg en welzijn kunnen lopen.

'Raad van Samenwerking'

De ervaring in Rotterdam en elders leert ons dat later – bij de 'reële' invoering van het 'Right to Challenge' – er een kleine, efficiënte en effectieve uitvoeringsorganisatie nodig zal zijn: een soort 'Raad van Samenwerking', die gaat functioneren als een plek waar 'challenges' binnenkomen en vervolgens worden beoordeeld, verdeeld en gevolgd.

Welke wijk(en)

- Wijkteam Zuid heeft aangegeven een pilot via het Nieuwe Samenspel aan te willen gaan.
- Indien ook andere wijken interesse hebben om ervaring op te doen, kunnen zij deelnemen in deze (nog) fictieve casus;
- Het devies is om ook een persoon buiten de wijk Zuid mee te laten draaien in het spel.

Criteria

Deze kunnen tijdens het spel samen opgesteld worden.

Betrokken partijen / taak- en rolverdeling

Het Nieuwe Samenspel

- Begeleider van Het Nieuwe Samenspel;
- Andere deelnemers Het Nieuwe Samenspel, bijvoorbeeld medewerker van gemeente Goes die dit spel binnen haar gemeente uitrolt.

Gemeente

- Binnen de gemeente zal een trekker / aanjager aangesteld moeten worden.

Spelers pilot

- Wijk Zuid: wijkteamvoorzitter, bewoner(s) wijk (ook van buiten het wijkteam);
- Gemeente: medewerker groenvoorziening, afdelingshoofd, wethouder, wijkmanager, medewerker P&O, raadslid, etc.;
- Medewerker SWM.

'Raad van Samenwerking'

Het devies is om voor onze simulatiecasus(sen) een voorlopige 'Raad van Samenwerking' op te richten: een adviserend orgaan bestaande uit experts vanuit de gemeente en de samenleving, dat een gezamenlijk oordeel geeft over de publieke waarde van de (simulatie) challenge(s).

Deze voorlopige Raad van Samenwerking staat idealiter onder leiding van een onafhankelijke voorzitter, die met een grote kennis van zaken en met een groot draagvlak thema's en vraagstukken kan agenderen. Deze voorzitter krijgt voldoende 'positie' mee, vergelijkbaar met een ombudsman. De raad bestaat verder uit 1/3 ambtenaren, 1/3 bewoners en 1/3 sociaal ondernemende professionals.

Tijdpad
<ul style="list-style-type: none"> • Voorbereidingen: 4^e kwartaal 2017 • Start: 1^e kwartaal 2018 • Eerste tussenresultaat: april 2018 • Afronding: juni 2018 • Oplevering module RtC: 3^e kwartaal 2018
Communicatie / overdracht
Ook dit wordt aan het begin van de pilot in samenspraak bepaald.
Wat bereiken?
<ul style="list-style-type: none"> • Deze pilot zal meer inzichten geven over op welke manier het Right to Challenge te vertalen is naar Middelburg; • Deze pilot zal antwoorden geven op onderzoeksvragen die leiden tot een algemene 'handleiding' voor het Right to Challenge verhaal; • Uit Het Nieuwe Samenspel komt een module specifiek gericht op overheidsparticipatie en het Right to Challenge; • Door het spelen van het spel ontstaat begrip voor elkaars rollen, motieven en beslissingen; • Het kan bijdragen aan een betere samenwerking tussen overheid, maatschappelijk middenveld en inwoners. •
Ondersteuning door gemeente, SWM, betrokken partijen / bedrijven
Zie betrokken partijen / taak- en rolverdeling.
Wat als?
<p>We gaan eerst oefenen en alle uitkomsten zijn in dat opzicht goed. Sterker nog: hoe meer uitdagingen we tegen komen, hoe meer we hiervan kunnen leren en hoe beter we in staat zijn om de kaders straks vast te stellen.</p> <p>Wat als de verwachtingen van het Nieuwe Samenspel niet overeenkomen? Zaak is om van te voren worden wederzijdse verwachtingen uit te spreken over Het Nieuwe Samenspel, de begeleiding, bijsturing en de uiteindelijk op te leveren module van het Nieuwe Samenspel gericht op het Right to Challenge. Voordat de gemeente een besluit neemt over deelname, zal eerst een sessie met leden van de directie, het management, het college, een aantal medewerkers, SMW en inwoners gespeeld worden. Op die manier kunnen we ervaren of deze methodiek past bij onze gemeente.</p>

Bijlage 3: Overzicht bemensing project

Bemensing Raad van Inspiratie

- Arjan Beekman, wethouder participatie
- Otto Recourt, beleidsmedewerker SSB
- Rianne van Iwaarden, wijkmanager
- Aschwin van den Abeele, directeur SWM
- Nico Landsman, wijkteam Klarenbeek / Veerse Poort
- Wim de Meurichy, wijkteam Griffioen
- Bart van Dijk, Afgevaardigde Adviesraad Sociaal Domein
- Han Eygenraam, Directeur KEW
- Eddy de Seranno, samenwerkingsdeskundige
- Manon Veroude, project- en procesleider

Bemensing Deelproject A: Rol van de wijkteams

- Otto Recourt, deelprojectleider
- Bram Rodenburg, wijkteam 't Zand - Stromenwijk
- Grietje Jeronimus, wijkteam Zuid
- Harry Siebelink, beleidsmedewerker Ruimtelijk Beleid

Bemensing Deelproject B: Ruimte wijkteams

- Mark de Waal, deelprojectleider
- Johan Padmos, wijkmanager
- Niek Meijer, adviseur financiën
- Paul Karelse, wijkteam Zuid
- Wim Schuitema, wijkteam Griffioen ('keek digitaal mee')
- Henk Joziasse, wijkteam 't Zand - Stromenwijk
- Mariska Burger, SWM
- Ad van der Pas, Ingenieurs Bureau

Bemensing Deelproject C: Informatiestroom gemeente, wijkteam, wijk

- Peter Wisse, deelprojectleider
- Karel van de Beek, wijkmanager
- Anneke de Pagter, dorpsvereniging Sint Laurens
- Herco Beekman, wijkteam 't Zand / Stromenwijk

Bemensing Deelproject D: Ondersteuning

- Rianne van Iwaarden, deelprojectleider
- Otto Recourt, beleidsmedewerker SSB
- Bram Rodenburg, wijkteam 't Zand - Stromenwijk
- Josian van Lent en Guy Raucamp, wijkteam Nieuw Middelburg
- Rob Bastian, wijkteam Dauwendaele
- Marjan van Ouwkerk, Rianne Hacking (SWM)

Projectondersteuning:

Karin de Reuver, managementassistent Wijkgericht Werken

Eddy de Seranno, extern adviseur, samenwerkingsdeskundige

Manon Veroude, adviseur bestuur / kabinet, project- en procesleider